

T.C.

Ardahan Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı

Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

**GELENEKSEL MAKYAJDAN ÇAĞDAŞ MAKYAJ SANATI
TEKNİKLERİNE: SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN BİR
ANALİZ (HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH
DELIGHT ÖRNEĞİ)**

Nevcihan TERZİ

Prof. Dr. Bülent KURTIŞOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2025

GELENEKSEL MAKYAJDAN ÇAĞDAŞ MAKYAJ SANATI TEKNİKLERİNE:
SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ (HÜRREM SULTAN, TÜRKAN
ŞORAY VE TURKISH DELIGHT ÖRNEĞİ)

Nevcihan TERZİ

Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı
Sanat ve Tasarım Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2025

KABUL VE ONAY

Nevcihan TERZİ tarafından hazırlanan “Geleneksel Makyajdan Çağdaş Makyaj Sanati Tekniklerine: Sahne Temsilleri Üzerinden Bir Analiz (Hürrem Sultan, Türkan Şoray Ve Turkish Delight Örneği)” başlıklı bu çalışma, 15.09.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Arda ERAVCI

Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Melis SUCUOĞLU DOĞAN

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ŞENEL
Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan *“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”* kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ..... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

15/09/2025

Nevcihan TERZİ

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*
- (2) *Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*
- (3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

** Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.*

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Prof. Dr. Bülent KURTIşOğLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

Nevcihan TERZİ

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın hazırlanmasında desteklerinden ve yönlendirmelerinden dolayı öncelikle danışmanım Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU ve eş danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ömür UÇAR' a ve yine benden desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Gülhan GÜVEN'e çok teşekkür ederim.

Çalışma sürecinde sabır ve moral desteğiyle yanımda olan kardeşim Hakan Kadir TERZİ' ye ve diğer aile bireylerine de sonsuz teşekkürler.

Bu tez çalışması, akademik yolculuğumdaki bilime açılan ilk kapı niteliğinde olup benim için çok değerlidir. Tezim gelecekte yapılacak araştırmalara destek ve literatüre de katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Tezin araştırma, çalışma ve bulgularının alana ışık olması dileğiyle.

Nevcihan TERZİ

Ardahan-2025

ÖZET

TERZİ, Nevcihan. *Geleneksel Makyajdan Çağdaş Makyaj Sanati Tekniklerine: Sahne Temsilleri Üzerinden Bir Analiz (Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight Örneği)*, Yüksek Lisans, Ardahan, 2025.

Bu araştırma, geleneksel makyaj uygulamalarından çağdaş makyaj sanatına kadar uzanan dönüşüm sürecini, sahne temsilleri bağlamında estetik, tarihsel ve kültürel boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye'nin kültürel belleğinde simgesel değere sahip üç figür – Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight – seçilmiş; bu figürlerin makyaj teknikleri, kullanılan malzemeler, renk anlayışları ve temsiliyet biçimleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Araştırma, makyajın yalnızca bireysel estetik bir tercih olmadığını; aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel kodlar ve dönemsel ideolojilerle örülü çok katmanlı bir temsil biçimi olduğunu ortaya koymaktadır. Hürrem Sultan figüründe geleneksel estetik anlayış ve doğallık ön plandayken Türkan Şoray'da Yeşilçam sinemasına özgü dramatik ama zarif bir makyaj anlayışı öne çıkmaktadır. Turkish Delight karakterinde ise postmodern estetik, dijital kimlik ve cinsiyet performansı temelli abartılı ve politik makyaj tercihleri gözlemlenmektedir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tematik analiz tekniğiyle desenlenmiş; görsel, yazılı ve dijital içerikler doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulgular, yedi ana tema altında (Estetik ve Renk, Makyaj Teknikleri, Temsiliyet, Dönemsellik, Anlatı Bağlantısı, Simgesellik ve Geleneksel–Çağdaş Karşıtlığı) yapılandırılmıştır.

Sonuç olarak çalışma, makyajın tarihsel süreçte yalnızca yüzeysel bir estetik uygulama değil, bireysel kimliğin, kültürel aidiyetin, toplumsal normların ve sanatsal anlatımın dönüştürücü bir aracı olduğunu göstermektedir. Makyaj; sahne sanatlarında karakter yaratımına katkı sunan, sinema ve medyada kadın temsillerini biçimlendiren, dijital çağda ise kimliğin estetikle yeniden üretildiği çok katmanlı bir anlatı formu hâline gelmiştir. Bu bağlamda çalışma, makyajın kültürel temsiller içindeki yerini görünür kılmakta ve sanat, medya ile toplumsal cinsiyet araştırmaları alanlarına katkı sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler:

Geleneksel Makyaj, Çağdaş Makyaj, Hürrem Sultan Makyajı, Türkan Şoray Makyajı, Turkish Delight Makyajı

ABSTRACT

TERZİ, Nevcihan. *From Traditional Makeup to Contemporary Makeup Art Techniques: An Analysis Through Stage Performances (The Example of Hürrem Sultan, Türkan Şoray and Turkish Delight)*, Master's Thesis, Ardahan, 2025.

This study aims to examine the transformation of makeup practices from traditional applications to contemporary makeup art, within the context of stage representations, focusing on aesthetic, historical, and cultural dimensions. The research analyzes and compares the makeup techniques, materials, color aesthetics, and modes of representation of three iconic figures in Turkey's cultural memory: Hürrem Sultan, Türkan Şoray, and the character of Turkish Delight.

The study reveals that makeup is not merely an individual aesthetic choice but a multilayered form of representation embedded in gender roles, cultural codes, and ideological structures of each period. While Hürrem Sultan reflects a traditional and natural aesthetic approach, Türkan Şoray exemplifies the dramatic yet elegant makeup style of Yeşilçam cinema, and Turkish Delight illustrates a postmodern aesthetic informed by digital identity and gender performance through exaggerated and politically charge

The research adopts a qualitative methodology based on thematic analysis and utilizes document analysis techniques to examine written, visual, and digital materials. The findings are structured under seven main themes: Aesthetics and Color, Makeup Techniques, Representation, Historicity, Narrative Connection, Symbolism, and the Traditional–Contemporary Dichotomy.

The results demonstrate that throughout history, makeup has served not only as a cosmetic practice but also as a transformative medium for expressing personal identity, cultural belonging, social norms, and artistic narrative. In stage arts, makeup contributes to character creation; in cinema and media, it shapes female representation; and in the digital era, it becomes a multilayered narrative form where identity is re-constructed through aesthetics. Therefore, this study highlights the cultural significance of makeup and contributes to the fields of visual culture, art, media, and gender studies.

Keywords:

Traditional Makeup, Contemporary Makeup, Hürrem Sultan Makeup, Türkan Şoray Makeup, Turkish Delight Makeup.

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Antik Dönemde Makyaj: (https://oggito.com/icerikler/antik-misir-hakkinda-bilmiyor-olabileceginiz-10-gercek/64557 , 2025) https://slideplayer.com/slide/15452772/ (2025)	4
Resim 2. Mezopotamya’da Makyaj (https://www.facebook.com/photo.php?fbid=465159611544391&vid=110529847007371&set=a.110615850332104 , 2025).....	5
Resim 3. Antik Yunan Dönemi Makyaj (https://listelist.com/antik-yunan-kadınlar/ , 2025)	6
Resim 4. Roma Dönemi Makyaj (https://eksiseyler.com/antik-roma-dunyasinda-kadınların-guzellik-algisi-ve-makyaj-yontemleri , 2025).....	6
Resim 5. Rönesans Dönemi Makyaj (https://eksiseyler.com/antik-roma-dunyasinda-kadınların-guzellik-algisi-ve-makyaj-yontemleri , 2025)	8
Resim 6. Osmanlı Dönemi Makyaj (https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/osmanlıda-makyaj-teknikleri,JfLTg4vwa0SJp7hW7KyXyg/hc049ji8vUOs_cDK6wvcCQ , 2025)..	9
Resim 7. 20. Yüzyıl Makyajı (https://hthayat.haberturk.com/guzellik/makyaj/haber/1043599-donem-makyajlari-1960li-yillarda-makyaj,2025) (https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Unbekannt/740733/Linda-Darnell,-Amerikal%C4%B1-sinema-oyuncusu,-20.-y%C3%BCzy%C4%B1.html , 2025)	10
Resim 8. Türk Sinemasında Makyaj (https://www.giyimvemoda.com/blog/1960li-yillarda-moda-310 , 2025).....	12
Resim 9. Turkish Delight Makyajı (https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/son-donemin-trendi-makyaj-https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/2025-moda-ve-guzellik-trendleri-sac-makyaj-ve-cilt-bakiminda-one-cikanlar , 2025)	13
Resim 10. Geleneksel Makyaj (https://tr.pinterest.com/pin/168744317268372807/? , 2025)	17
Resim 11. Hürrem Sultan (https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrrem_Sultan , 2025)	22
Resim 12. Türkan Şoray (https://www.posta.com.tr/galeri/turkan-sorayin-ikonik-makyaji-trend-oldu-unlulerin-turkish-delight-akimi-2837699 , 2025).....	28

Resim 13. Turkish Delight Makyajında Kullanılan Malzemeler (https://www.algetir.com/blog/icerik/turkishdelightmakeup?srsId=AfmBOood42bxAxc5vGED577I_Xc5y1RcGvveloqXSQOXa3UqGnsxhIUf , 2025)	33
Resim 14. Hürrem Sultan Makyajında Estetik ve Renk (https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6 , 2025).....	38
Resim 15. Türkan Şoray Makyajında Estetik ve Renk (https://cz.pinterest.com/pin/290904457200507792/ , 2025).....	40
Resim 16. Turkish Delight Makyajında Estetik ve Renk (https://anlatilaninotesi.com.tr/20250224/sosyal-medyada-yukselen-trend-turkish-delight-makyaji-nedir-nasil-yapilir-1093940087.html , 2025).....	41
Resim 17. Hürrem Sultan Makyajında Kullanılan Teknikler (https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6 , 2025).....	42
Resim 18. Türkan Şoray Makyajında Kullanılan Teknikler (https://www.ogaste.com/magazin/turkish-delight-akimina-uydu-50656 , 2025).....	44
Resim 19. Turkish Delight Makyajında Kullanılan Teknikler (https://www.ogaste.com/magazin/turkish-delight-akimina-uydu-50656 , 2025).....	44
Resim 20. Hürrem Sultan Makyajında Temsiliyet (https://www.diyadinnet.com/bilgi-688-hurrem-sultan)	45
Resim 21. Türkan Şoray Makyajında Temsiliyet (https://se.pinterest.com/pin/1041809326301203076/ , 2025).....	46
Resim 22. Turkish Delight Makyajında Temsiliyet (https://www.herkesicinguzellik.com/makale/turkish-delight-makeup-trendi-yumusak-tonlarla-isilti-bir-gorunum-yarat , 2025)	47
Resim 23. Hürrem Sultan Temsil Ettiği Dönem (https://www.pinterest.com/ndevrishadze/hurrem , 2025)	48
Resim 24. Türkan Şoray Temsil Ettiği Dönem (https://www.pinterest.com/pin/578431145886656664/ , 2025)	49
Resim 25. Turkish Delight Temsil Ettiği Dönem (https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/ , 2025)	50
Resim 26. Hürrem Sultan Makyajının Anlatı Bağlantısı (https://en.wikipedia.org/wiki/Roxelana , 2025).....	51

Resim 27. Türkan Şoray Makyajı Anlatı Bağlantısı (https://meloknows.com/blog/turkish-delight-makeup-turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir , 2025).....	51
Resim 28. Turkish Delight Makyajı Anlatı Bağlantısı (https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/ , 2025)	52
Resim 29. Hürrem Sultan Makyajı Simgesel (https://tr.pinterest.com/pin/750904937856223045/ , 2025).....	53
Resim 30. Türkan Şoray Makyajı Simgesel (https://www.pinterest.com/ideas/turkish-delight-makeup/898382912378/ , 2025).....	54
Resim 31. Turkish Delight Makyajı Simgesel (https://in.pinterest.com/pin/hrrem-sultan-519180663313362627/ , 2025)	55
Resim 32. Hürrem Sultan Makyajı Gelenek-Modern (https://ru.pinterest.com/pin/549650329542365337/ , 2025)	56
Resim 33. Türkan Şoray Makyajı Gelenek-Modern (https://www.urfanatik.com/turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir , 2025)	57
Resim 34. Turkish Delight Gelenek-Modern (https://www.youtube.com/supportedbrowsers?next_url=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DPA25G9H3EOY , 2025)	57

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
RESİMLER DİZİNİ	viii
İÇİNDEKİLER	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
MAKYAJ	3
1.1. MAKYAJIN TANIMI	3
1.2. MAKYAJIN TARİHÇESİ: TARİHSEL SÜREÇTE TEMSİLDEN SANATA	4
1.2.1. Antik Dönemlerde Makyaj: Simgesellik ve Koruyucu Anlamlar	4
1.2.2. Orta Çağ ve Rönesans Döneminde Makyaj: Ahlak ve Güzellik Çatışması	7
1.2.3. Modernleşme ve Endüstriyel Dönüşüm: Kozmetik Sanayinin Yükselişi	10
1.2.4. Dijital ve Postmodern Dönemde Makyaj: Kimliğin Sanatsal İfadesi	13
1.3. MAKYAJIN DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ	15
1.3.1. Karakter Yaratımı	15
1.3.2. Gerçekçilik ve Tarihsel Doğruluk	15
2. BÖLÜM	17
GELENEKSEL MAKYAJ	17
2.1. GELENEKSEL MAKYAJIN TEMEL ÖZELLİKLERİ	18
2.1.1. El Sanatına Dayalı Ustalık ve Aktarım	18
2.1.2. Simgesel, Ritüel ve İnanç Temelli İşlev	19
2.1.3. Toplumsal Kodların Görsel Temsili	19
2.1.4. Sahne Sanatlarıyla Bütünleşen Anlatım Aracı	19
2.1.5. Sade Estetik Anlayışı ve Fonksiyonellik	19

2.1.6. Yavaş Evrim ve Kültürel Süreklilik	20
2.2. GELENEKSEL MAKYAJDA KULLANILAN UYGULAMA TEKNİKLERİ	20
2.2.1. Simgesel Renk Kullanımı ve Kültürel Anlam Kodları.....	20
2.2.2. Elle ve Basit Araçlarla Uygulama (Duyusal Zanaatkârlık)	20
2.2.3. Doğal Parlaticılar ve Koruyucuların Kullanımı	21
2.2.4. Yüz Hatlarının Belirginleştirilmesi ve Karakterizasyon	21
2.2.5. Ritüel Bütünlük ve Performatif Boyut	21
3. BÖLÜM	22
SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ ÖZELLİKLERİ	22
3.1. HÜRREM SULTAN MAKYAJI.....	22
3.2. HÜRREM SULTAN MAKYAJININ ÖZELLİKLERİ.....	25
3.2.1. Cilt Bakımı ve Aydınlık Ten.....	25
3.2.2. Belirgin Gözler ve Gölgeleme	25
3.2.3. Kavisli ve İnce Kaşlar	26
3.2.4. Doğal Allık ve Renk Vurguları.....	27
3.2.5. Aromatik Koku ve Ten Bakımı.....	27
3.3. TÜRKAN ŞORAY MAKYAJI.....	28
3.4. TÜRKAN ŞORAY MAKYAJININ ÖZELLİKLERİ.....	30
3.4.1. Göz Makyajı: Dramatik İfadenin Estetik Kodları.....	30
3.4.2. Kaş Biçimi: Güç ve Masumiyetin Görsel Dengesinde Bir İfade Aracı.....	31
3.4.3. Dudak Makyajı: Romantizmin ve Gücün Estetik Yansıması	31
3.4.4. Ten Makyajı: Işıkla Biçimlenen Yüz Estetiği.....	32
3.4.5. Yanak Makyajı: Yüz Proporsiyonunun Estetik İnşası ve Duygusal İfade	32
3.4.6. Türkan Şoray Makyajında Kullanılan Malzemeler	33
3.5. TURKISH DELIGHT MAKYAJI VE ÖZELLİKLERİ.....	34
3.5.1. Sosyal Medya ve Ünlülerin Etkisi.....	35
3.5.2. Pazarlama ve Moda Dünyasında Turkish Delight Makyajının Konumlandırılması	35
3.5.3. Tüketici Tercihleri ve Turkish Delight Makyaj Trendinin Yaygınlaşması.....	36
4. BÖLÜM	38

SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ.....	38
4.1. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY, TURKISH DELIGHT	38
4.2. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARINDA ESTETİK VE RENK KULLANIMINA İLİŞKİN	
BULGULAR	38
4.2.1.Hürrem Sultan	38
4.2.2.Türkan Şoray.....	39
4.2.3.Turkish Delight	40
4.2.4.HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARINDA KULLANILAN TEKNİKLERE İLİŞKİN	
BULGULAR.....	42
4.2.5.Hürrem Sultan	42
4.2.6.Türkan Şoray.....	43
4.2.7.Turkish Delight	44
4.3. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARINDA TEMSİLİYET KULLANIMINA İLİŞKİN	
BULGULAR	45
4.3.1.Hürrem Sultan	45
4.3.2.Türkan Şoray.....	46
4.3.3.Turkish Delight	46
4.4. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARININ TEMSİL ETTİĞİ DÖNEME İLİŞKİN BULGULAR .	47
4.4.1.Hürrem Sultan	47
4.4.2.Türkan Şoray.....	48
4.4.3.Turkish Delight	49
4.5. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARININ ANLATI BAĞLANTISINA İLİŞKİN BULGULAR ...	50
4.5.1.Hürrem Sultan	50
4.5.2.Türkan Şoray.....	51
4.5.3.Turkish Delight	52
4.6. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT	
MAKYAJLARININ SİMGESELLİĞE İLİŞKİN BULGULAR	53

4.6.1.Hürrem Sultan	53
4.6.2.Türkan Şoray	53
4.6.3.Turkish Delight	54
4.7. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKİSH DELİGHT MAKYAJLARINın GELENEK VE MODERN YAPISINA İLİŞKİN BULGULAR	55
4.7.1.Hürrem Sultan	55
4.7.2.Türkan Şoray	56
4.7.3.Turkish Delight	57
SONUÇ.....	58
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	68
EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU FORMU	68
EK 2. ETİK KURUL MUAFİYET FORMU	69
ÖZ GEÇMİŞ	70

GİRİŞ

Makyaj, insanlık tarihinin en eski öz-yansıtım biçimlerinden biri olarak kabul edilmekte ve yalnızca estetik bir uygulama değil, aynı zamanda bireyin kimlik inşası, toplumsal aidiyet, kültürel kodların aktarımı ve psiko-sosyal etkileşim biçimlerinin somutlaşmış hali olarak değerlendirilmektedir. Kozmetik ürünlerin kullanımı, tarih boyunca farklı toplumsal, dini, siyasi ve kültürel bağlamlarda şekillenmiş ve her dönemin normlarına göre yeniden yorumlanmıştır (Peiss, 1998 s. 3-25., Jones, 2010, s. 14-37).

Günümüzde makyajın işlevi yalnızca güzelliği vurgulamak ya da bedensel kusurları gizlemekten ibaret değildir. Bireyler, makyajı duygularını ifade etmek, sosyal ilişkilerde kendilerine güven kazandırmak, profesyonel ortamlarda aidiyet hissetmek ve zaman zaman kimliklerini yeniden kurgulamak amacıyla kullanmaktadır (Etcoff, 2011, s. 45-62; Cash, 2004, s. 1-5). Ayrıca yapılan psikolojik çalışmalar, makyajın bireyin benlik saygısı, öz güveni ve sosyal kabule yönelik algısı üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymuştur (Nash et al. 2006, s. 493-504).

Makyaj, modern toplumlar da cinsiyet normlarının, yaşa bağlı rollerin ve sınıfsal göstergelerin yeniden üretildiği güçlü bir araçtır. Feminist kuramlar, makyajın hem kadın bedeni üzerinde kurulan denetim mekanizmasının bir parçası olduğunu hem de kadının özneleşmesine hizmet eden bir direniş biçimi olabileceğini savunmaktadır (Bartky, 1990, s. 63-92, Bordo, 1993, s. 185-212). Bu ikili yapı, makyajın hem baskı hem de özgürlük taşıyan doğasına işaret eder. Özellikle queer çalışmalar ve performans kuramları, makyajın toplumsal cinsiyetin performatif doğasını görünür kılan bir ifade biçimi olduğunu vurgulamaktadır (Butler, 1990, s. 24-47).

Estetik bağlamda makyaj, yüzün biçimsel düzenlemesini sağlayarak bireyin görsel algısını dönüştüren bir araç olarak öne çıkar. Makyaj yoluyla kişi, gündelik kimliğini dönüştürebilir, sahneye özgü bir karaktere bürünebilir ya da sosyal medyada yeniden şekillendirilmiş bir benlik sunumu oluşturabilir. Bu anlamda makyaj yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda görsel kültür içinde kurulan anlatıların da yapıtaşı hâline gelmektedir (Groom, 1999; Hurd Clarke & Griffin, 2008, s. 653-674).

Sanatsal düzlemde ise makyaj, performans sanatlarının ayrılmaz bir parçası hâlinedir. Tiyatro, sinema, dans ve çağdaş performans sanatlarında makyaj, oyuncunun kimliğini biçimlendiren, izleyiciyle görsel bir bağ kurmasını sağlayan ve anlatıya estetik bir katman ekleyen yaratıcı bir araçtır. Makyaj; anlatıyı güçlendirme, karakterin psikolojik derinliğini yansıtma, dönemin atmosferini canlandırma gibi işlevleriyle yalnızca görünüşü değil, anlamı da biçimlendirir (Gaines, 1990, s. 41-62).

Kültürel bağlamda makyaj, bir toplumun estetik değerlerini, güzellik normlarını ve beden politikalarını yansıtır. Örneğin Batı toplumlarında gençlik, dinçlik ve belirgin yüz hatları estetik ideal olarak benimsenirken; Asya kültürlerinde cilt beyazlığı ve saflık ön plandadır. Ortadoğu ve Akdeniz kültürlerinde ise göz makyajı tarihsel bir anlam taşımakta; gözlerin belirginleştirilmesi çekiciliğin ve derinliğin göstergesi olarak kodlanmaktadır (Sherrow, 2001, s. 29-48; Wolf, 1991, s. 12-38).

Bu çeşitlilik, makyajın evrensel bir uygulama olmasına rağmen kültürel olarak ne denli yerelleştiğini göstermektedir. Bu bağlamda makyaj, yalnızca bireysel tercihlere değil; aynı zamanda kültürel kodlara, toplumsal normlara ve tarihsel temsillere göre anlam kazanan çok katmanlı bir uygulamadır. Makyaj pratiklerinin dönüşümü, bireyin kendini ifade etme biçimlerinin de dönüşümüdür. Dolayısıyla bu çalışma, makyajı yalnızca teknik ya da estetik bir araç olarak değil; aynı zamanda toplumsal, psikolojik, kültürel ve sanatsal bir temsil biçimi olarak ele almakta; bu pratiğin çağlar boyunca geçirdiği dönüşümleri disiplinlerarası bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır.

1. BÖLÜM

MAKYAJ

1.1.MAKYAJIN TANIMI

Makyaj, insanlık tarihinin ilk dönemlerinden bu yana, bireyin ruh hâline, sosyal kimliğine veya temsil ettiği misyona bağlı olarak uyguladığı bir ifadesel renklendirme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk çağlardan itibaren insanlar, çeşitli nedenlerle yüzlerini ve bedenlerinin farklı bölgelerini boyama, süsleme ya da biçimlendirme eğiliminde olmuşlardır. Bu yönüyle makyaj, yalnızca estetik bir müdahale değil; insan yaşamının her döneminde varlık göstermiş kültürel bir davranış biçimidir.

Makyaj; kimi zaman süslenme ve güzelleşme, kimi zaman aidiyetin veya sosyal statünün ifadesi, kimi zaman ise bireysel kimliğin görsel bir yansıması olarak anlam kazanmıştır. Doğanın mevsimsel geçişlerde renkten renge bürünmesi gibi, insan da yaşamının farklı evrelerinde farklı estetik ihtiyaçlara yönelmiştir. Bu estetik ifade biçimi tarih boyunca dövme, süsleme ya da boyama gibi çeşitli adlarla anılmış, günümüzde ise “makyaj” terimiyle tanımlanır olmuştur.

Türkçeye Fransızca kökenli “maquillage” kelimesinden geçen makyaj kavramı, köken olarak Antik Yunanca “mekhane” sözcüğüne dayanmaktadır. Bu kelime, tiyatro sahnelerinde kullanılan sahne hilesi ya da yanılsama anlamına gelmekte olup, makyajın gerçekliği dönüştürücü doğasına da işaret etmektedir (<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/makyaj>) Makyaj kavramı, farklı disiplinlerce çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

Swinfield’e göre (1995, s. 10-12) makyaj, insanların ilk çağlardan bu yana farklı ihtiyaç ve amaçlar doğrultusunda geliştirdikleri, zamana uyum sağlayarak günümüze kadar gelen bir yüz boyama sanatıdır (Dolkay, 1997; akt. Özen, 2023, s. 87) makyajı hem estetik kusurların kapatılması hem de sahne sanatlarında karakter yaratımı amacıyla uygulanan bir yüz ve saç dönüştürme sanatı olarak tanımlamıştır (Arıkan, 2011, s. 18-22) güzellik enstitülerinde kadınların estetik kaygılarla uyguladığı yüz değişimlerinden tiyatro oyuncularının karakter yaratma amaçlı makyajlarına kadar geniş bir yelpazede bu kavramı ele almaktadır.

Aktaş’a göre (2014, s. 56-96) ise makyajı “rötuş” anlamında değerlendirerek hem insanlar hem de nesneler için geçerli olan bir güzelleştirme, düzenleme ve yenileme işlemi olarak tanımlamaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK), makyajı “yüzü güzelleştirmek için yapılan boyama ve bakım” olarak tanımlarken; sinema ve televizyon özelinde ise “iyi görüntü sağlamak, belli bir tipi yaratmak ya da düzeltme yapmak amacıyla yüz ve beden üzerinde uygulanan değişim” şeklinde açıklamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>).

Sonuç olarak, makyaj; bireyin kendini daha güzel hissetmesi, estetik kusurlarını kapatması, belirli bir role bürünmesi ya da içsel hâlini dış dünyaya ifade etmesi gibi çeşitli amaçlarla başvurduğu kültürel ve sanatsal bir uygulamadır.

1.2.MAKYAJIN TARİHÇESİ: TARİHSEL SÜREÇTE TEMSİLDEN SANATA

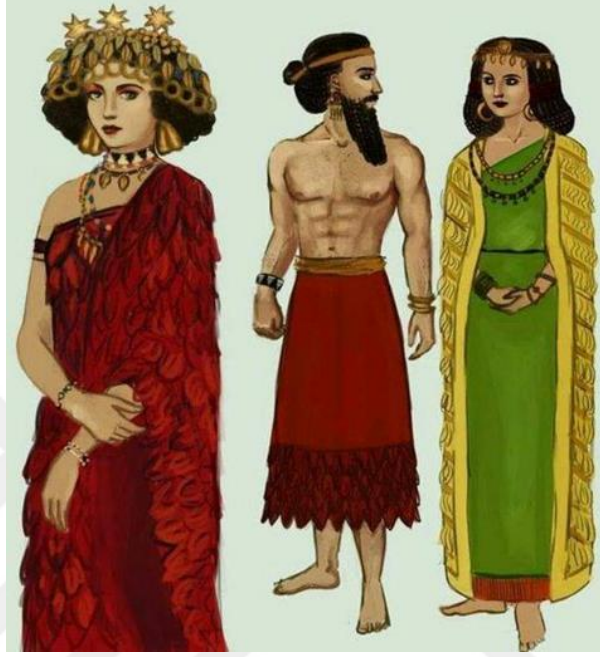
1.2.1. Antik Dönemlerde Makyaj: Simgesellik ve Koruyucu Anlamlar

Eski Mısır uygarlığında (M.Ö. 4000–30) makyaj, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçasıydı. Göz çevresine uygulanan köhl (siyah sürme) kullanılıyordu. Yalnızca estetik amaçlı değil, aynı zamanda güneşin zararlı ışınlarından korunmak için gözlere malakit göz farı kullanılmıştır. Yüz ve vücuda kireç taşı ve hayvansal yağlarla yapılan karışımlar sinek ve enfeksiyonlara karşı savunmayı sağlamıştır. Makyaj aynı zamanda kötü ruhlardan arınma ve koruyucu bir ritüel olarak görülüyordu. Kadınlar ve erkekler arasında ayırım yapılmaksızın uygulanan bu makyaj biçimi, aynı zamanda bireyin toplumsal statü ve cinsiyet ayrımını da yapmıştır. Örneğin firavunlar ve rahipler daha vurgulu makyajlar yaparak tanrısal bağlarını güçlendirdiklerini simgelemişlerdir (Redford, 2001).

Resim 1. Antik Dönemde Makyaj: (<https://oggito.com/icerikler/antik-misir-hakkinda-bilmiyor-olabileceginiz-10-gercek/64557>, 2025)<https://slideplayer.com/slide/15452772/>2025)

Renkler de aynı zamanda sembolik anlamlar taşımaktaydı, yeşil farlar doğurganlığı ve yeniden doğuşu simgelerken, siyah sürme koruyuculuğu ve gücü temsil etmiştir. Makyaj, Mısır'da ayrıca ölüm ritüellerinde de önem arz etmekteydi. Mumyalanan bedenlerin yüzlerine yapılan makyaj, öte dünyaya hazırlığın bir parçası olarak görülmüştür (Andrews, 2004, s. 10-35).

Resim 2. Mezopotamya'da Makyaj ([https://www.facebook.com/photo.php?fbid= 465159611544391&eid=110529847007371&set=a.110615850332104](https://www.facebook.com/photo.php?fbid=465159611544391&eid=110529847007371&set=a.110615850332104), 2025)

Mezopotamya'da makyaj, özellikle Akkad, Babil ve Asur toplumlarında, sınıfsal farklılıkları ve sosyal statünün bir göstergesi olarak kullanılmıştır. Aristokrat kadınlar ve kraliçeler, yüzlerini ve dudaklarını renklendirmek için farklı mineraller, kök boyalar ve altın tozları kullanmışlardır. Ayrıca saç ve vücut parfümleri yaygın biçimde kullanılmaktaydı. Bu kokular bireyin hem statüsünü fark ettirirken aynı zamanda hijyen anlayışını temsil de etmektedir (Geller, 2014)

Mezopotamya toplumunda makyaj uygulamaları aynı zamanda cinsiyetler arası farkların görünür olduğu bir alan olmuş, kadınların süslenmesi, erkek egemenliği altında "görünürlük" ve "disiplin" aracı olarak da değerlendirilmiştir.

Resim 3. Antik Yunan Dönemi Makyaj (<https://listelist.com/antik-yunan-kadinlar/>, 2025)

Antik Yunan’da makyaj anlayışı, dönemin felsefi ve ahlaki değerleriyle yakından bağlantılı olmuştur. Güzellik, “kalos kagathos” (güzel ve iyi insan) kavramı çerçevesinde hem fiziksel hem de ahlaki bir durumu temsil etmektedir. Bu nedenle kadınlarda daha doğal sade bir makyaj anlayışı hâkim olmuştur. Açık ten rengi uygarlık, asillik yani soyluluk göstergesi olmuştur (Konstan, 2014).

Kadınlar, tenlerini beyazlatmak için kurşun karbonat bazlı pudralar kullanmışlardır. Dudaklara kırmızı pigmentler, yanakları renklendirmek için kırmızı kil ya da hurma özü kullanılırdı. Göz kapaklarını boyamak için ise kömür tozu gibi doğal malzemeler kullanmışlardır. Ancak aşırı makyaj yapan kadınlar toplumsal olarak hoş karşılanmaz, genellikle ahlak dışılıkla ilişkilendirilmiştir (Llewellyn-Jones, 2003; aktaran, Glazebrook, 2009, s.233)

Resim 4. Roma Dönemi Makyaj (<https://eksiseyler.com/antik-roma-dunyasinda-kadin-larin-guzellik-algisi-ve-makyaj-yontemleri>, 2025)

Roma İmparatorluğu döneminde, makyaj daha sistematik ve çeşitli hâle gelerek daha da gösteriş kazanmıştır. Romalı kadınlar tenlerini beyazlatmak için kurşun oksit, dudaklarını renkli göstermek için demir oksit ya da civalı boya kullanmışlardır. Gözleri

daha dikkat çekici vurgulu hale getirmek için isle belirginleştirmişlerdir. Kirpik uzatıcılar ve saç renklendiriciler gibi ürünler Roma kozmetik kültürünün bir parçasıydı (Olson, 2008, s.291).

Bu dönemde de makyaj sosyal anlamlar taşımaya devam etmiştir. Aşırı makyaj yapan kadınlar ahlaken eleştirilmiş ve bu tarz görünümlü kadınlar genellikle “düşük sınıf” olarak görülmüştür. Buna karşın sahne sanatlarında görev alan aktörler ve gladyatörler sahnede yarattıkları etkiyi güçlendirmek için makyaj uygulamışlardır; bu durum makyajın temsil edici ve teatral boyutunu öne çıkarmıştır (Olson, 2008, s.300).

Sonuç olarak Antik dönemde makyaj, bugünkü anlamından oldukça farklı olarak; dini, ruhsal ritüeller, toplumsal statü, güzellik algısı ve koruyucu inanç sistemleri ile iç içe geçmiştir. Bu dönemlerde makyaj sadece bireyin yüzüne yapılan bir uygulama değil; aynı zamanda kültürel sembol, kimlik ve otorite göstergesi olarak işlev görmüştür.

1.2.2. Orta Çağ ve Rönesans Döneminde Makyaj: Ahlak ve Güzellik Çatışması

Antik dünyanın ardından gelen Orta Çağ (5.–15. yüzyıl), Batı’da Hristiyanlığın merkezi otoriteye dönüşmesiyle birlikte beden temsiline dair anlayışlarda köklü bir değişim göstermiştir. Bu süreçte, bedenin süslenmesi, özellikle de kadınların dış görünüşlerini değiştirmeye yönelik dokunuşları, ahlaki gerileme, gururun ve dünyevi arzuların bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle makyaj, dönemin kilise otoriteleri tarafından açıkça günah olarak değerlendirilip ahlaki bir sakınca olarak görülmüştür (Classen, 2012).

Makyaj uygulamaları, dinsel baskı nedeniyle açık biçimde yapılmazken, aristokrat çevrelerde gizli ve sembolik yollarla yapılmaya devam etmiştir. Örneğin, soylu kadınlar tenlerini beyazlatmak için un ya da sirke bazlı karışımlar kullanmış, yanaklarını hafifçe renklendirmişlerdir. Ancak bu uygulamalar halka açık alanlarda değil, daha çok saray içi ya da özel mekanlarda gerçekleşmiştir. Hristiyan azizlerin yazılarında, kadınların Tanrı’nın yarattığı doğal görünümünü değiştirmesi "ilahi düzene aykırı davranma" olarak görülmüş, bu da makyajın algısal olarak silinmesine neden olmuştur (Harvey, 2015, s. 223).

1.2.2.1. Rönesans Dönemi

Rönesans Dönemi (15.–17. yüzyıl), bireysel özgürlüklerin, hümanizmin ve sanatsal ifadenin yeniden yükseldiği bir dönem olarak, güzelliğin yeniden değer kazandığı bir evredir. Bu dönemde İtalya, Fransa ve İngiltere saraylarında, kadınların fiziksel görünümüne dair estetik algılar aleni teşvik edilmiştir. Soluk ve pürüzsüz bir cilt, toplumun yüksek kademelerinde yer alan kadınların “soyluluğunu” ve “görev yapmayan temiz bedenini” simgelemiştir (Peiss, 1998, s. 42). Zira açık ten, dışarıda çalışmayan, güneş görmeyen, yani sınıfsal ayrıcalığa sahip bir kadının statü göstergesidir.

Resim 5. Rönesans Dönemi Makyaj (<https://eksiseyler.com/antik-roma-dunyasinda-kadınların-güzellik-algisi-ve-makyaj-yontemleri>, 2025)

Bu güzellik ideallerine ulaşmak için kullanılan malzemeler çoğunlukla zararlı kimyasal bileşikler içermektedir. Cildi beyazlatmak için kurşun karbonat, dudak ve yanakları renklendirmek için cıva sülfür veya tarçın özleri tercih edilmekteydi. Bu maddeler, uzun vadede zehirlenmelere, cilt hastalıklarına ve hatta ölüme yol açabilmekteydi. Dönemin modası uğruna sağlık riski göze alınmakta; böylece makyaj, estetikle birlikte bedensel acıyı ve zorlukları da temsil eden bir uygulama aracı hâline gelmekteydi. Rönesans sanatında da bu anlayış yansımıştır: Portrelerde görülen ideal hale getirilmiş kadın yüzleri hem fiziksel güzellik hem de toplumsal zarafeti simgelemiş, makyaj bu görsel anlatımın tamamlayıcı bir unsuru olmuştur. Örneğin İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth’in portreleri, onun siyasi gücünü ve saflığını temsil ederken abartılı makyajla da iktidarını pekiştirmiştir (Burke, 2023, s. 336).

1.2.2.2.Osmanlı Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde makyaj anlayışı, Batı'daki kimyasal müdahalelere kıyasla daha çok doğallık ve geleneksel tıpla iç içe olmuştur. Saray ve harem kadınlarının güzellik ve bakım ritüellerinde sürme, kına, gül suyu gibi doğal malzemelerin kullanılmış olması hem estetik amaca hizmet etmiş olup hem de cilt sağlığını korur nitelikteydi. Özellikle “Reflections of Women’s Beauty Products in the Ottoman ...” adlı çalışmada kına, vesme, sürme, sürhî, sehîdâb gibi doğal ve geleneksel makyaj malzemelerinin kullanımından söz edilmiştir. Ayrıca çalışması, Osmanlı-Müslüman güzellik söyleminde sağlıklı güzelliğin hem içsel hem dışsal unsurlarla tarif edildiğini ortaya koymaktaydı. Türkiye’de son yıllarda yapılan bitkisel kozmetik çalışmaları da bu geleneğin izlerini sürmektedir; doğallığın kozmetik uygulamalarında hâlen önemli bir değer olduğu görülmektedir (Burçak, 2018, s. 275-296).

Resim 6. Osmanlı Dönemi Makyaj (https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/osmanlida-makyaj-teknikleri,JfLTg4vwa0SJp7hW7KyXyg/hc049ji8vUOs_cDK6wvcCQ, 2025) (<https://onedio.com/haber/osmanli-doneminde-yasayan-kadinlar-hangi-malzemelerle-nasil-makyaj-yaparlardi-960174>, 2025)

Osmanlı’da makyajın amacı, kadının estetik görünümünü zarif bir biçimde vurgulamak olup erkek üzerinde etki bırakmaktan ziyade, temizlik, ferahlık ve asaletin yansıması olarak görülmekteydi. Bu bağlamda, Osmanlı kadınının makyaj anlayışı hem doğayla uyumlu hem de mahremiyete duyarlı bir kültürel çerçeveye yerleşmiştir (Çetinkaya, 2010, s.89-126).

Sonuç olarak Orta Çağ ve Rönesans dönemleri, makyajın toplumsal anlamlarının dönüşümü açısından önemli bir geçiş evresidir. Bir yandan dinsel otoriteyle bastırılan,

öte yandan estetik ideallerin yükselişiyle görünürlük kazanan makyaj pratikleri, kadının bedenine yöneltilen toplumsal beklentilerin de bir yansıması olmuştur. Aynı zaman diliminde, Osmanlı'daki makyaj anlayışının doğallık ve zarafet odaklı olması, kültürel farklılıkları da göstermesi bakımından önemlidir.

1.2.3. Modernleşme ve Endüstriyel Dönüşüm: Kozmetik Sanayinin Yükselişi

Modernleşme süreci, yalnızca teknolojik gelişmeyle değil, aynı zamanda bedenin yeniden gündeme alınması ve görselliğin yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda makyaj, 19. yüzyılın sonlarından itibaren estetikten daha önemli anlamlar kazanmaya başlamış; kapitalist tüketim kültürü, kitle iletişim araçları ve toplumsal cinsiyet rolleri ile şekillenen çok yönlü uygulama hâline gelmiştir (Peiss, 1998, s. 39-65; Marsh, 2014, s. 347-360). 19. yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa'da gelişen sanayi kapitalizmi, makyaj malzemelerinin toplumsal üretimini ve ticarileşmesini mümkün kılmıştır. Guerlain (1828), Coty (1904), Yardley, L'Oréal (1909) gibi öncü firmalar, parfümden pudraya, rujdan sabuna uzanan geniş bir ürün çeşitliliğine ek sadece güzellik ürünleri üretmemiş; aynı zamanda ideal hale getirilmiş olup ve kadınlık algısı da yaygınlaştırmıştır (Sherrow, 2001, s. 122-138, Jones, 2010, s. 91-104). Kozmetik reklamlarının yapılması, kadının makyajla “tamamlandığına”, “daha çekici hâle geldiğine” ve toplumsal beğeni kazandığına vurgu yapmış, böylece makyaj, beden politikalarının ve modern kadın imgesinin bir parçası hâline gelmiştir. Güzellik kültürü, kadını hem tüketici hem de temsil objesi olarak göstermiştir (Banner, 1983, s. 55-71).

Resim 7. 20. Yüzyıl Makyajı (<https://hthayat.haberturk.com/guzellik/makyaj/haber/1043599-donem-makyajlari-1960li-yillarda-makyaj,2025>) (<https://www.meisterdrucke.>

com.tr/fine-art-baski/Unbekannt/740733/Linda-Darnell,-Amerikal%C4%B1-sinema-oyuncusu,-20.-y%C3%BCzy%C4%B1l.html, 2025)

20. Yüzyılın Başında Hollywood'un yükselişi, makyajın küresel bir estetik standart haline gelmesinde kritik bir rol oynamıştır. Sessiz sinema döneminde (1900–1930), oyuncuların duygularını yüz mimikleriyle ifade edebilmeleri için yoğun göz kalemleri, koyu dudak renkleri ve kaşları vurgulayan teknikler kullanılmaya başlanmıştır. Bu uygulamalar, makyajın teatral ve dramatik boyutunu ortaya çıkarmış, izleyicinin kolay empati kurmasını sağlamıştır (Gaines, 1990, s. 143-156). İlerleyen dönemlerde, sinema yıldızları yalnızca oyunculuklarıyla değil, makyajlarıyla da sembolleşmiştir. Greta Garbo'nun derin bakışları, Marlene Dietrich'in kemikli yüz hatları, Audrey Hepburn'ün sade zarafeti, dönemin makyaj estetiğine yön vermiştir. Makyaj bu yıldızlarla özdeşleşmiş, kadınlar üzerinde taklit edici bir yön kazanmıştır (Banner, 1983, s. 55-71).

1950'lerde, savaş sonrası yeniden yapılandırılan toplumsal roller çerçevesinde kadına biçilen “ideal ev kadını” figürüyle birlikte makyaj, aileyi temsil eden kadın bedeninin olmazsa olmaz bir parçası olarak değer kazanmıştır. Televizyon reklamlarında “bakımlı kadın” imajı, sadakat, temizlik ve itaatle bağdaştırılmıştır (Wolf, 1991, s. 17-30). Bu estetik, makyajı aynı anda hem bir “gereklilik” hem de “kendine değer vermenin göstergesi” olarak sunmuştur. Ancak ikinci dalga feminizmin yükselişiyle birlikte 1960'lı ve 70'li yıllarda makyajın bu tek yönlü anlatısı gündem konusu olmuştur. Makyajın kadın üzerinde bir “kontrol mekanizması” olduğu, ataerkil düzene hizmet ettiği görüşü yaygınlık kazanmış; buna karşın bazı feministler de makyajın “özgürleştirici” bir ifade biçimi olabileceğini savunmuştur (Bartky, 1990, s. 63-78; Bordo, 1993, s. 144-160). Bu tartışmalar, makyajın yalnızca görsel bir süsleme değil, aynı zamanda kimlik, temsil ve güç ilişkileriyle iç içe geçmiş bir uygulama olduğunu göstermektedir.

Resim 8. Türk Sinemasında Makyaj (<https://www.giyimvemoda.com/blog/1960li-yillar-da-moda-310>, 2025)

Türkiye özelinde, özellikle 1960–1980 yılları arasında Yeşilçam sineması, kadın temsillerinde makyaj, önemli bir görsel kimlik unsuru olarak kullanılmıştır. Dönemin yıldız oyuncular, makyaj estetikleriyle sinema izleyicisinin belleğinde kalıcı bir imaj oluşturmuştur. Örneğin Türkan Şoray’ın belirgin eyeliner’ı, kalın kirpikleri ve pastel tonlardaki makyaj tercihleri, onun hem “masumiyet” hem de “güç” arasındaki dualiteyi temsil eden bir ikon haline gelmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda makyaj, Yeşilçam döneminde kadın karakterlerin toplumsal cinsiyet rollerini görsel olarak pekiştiren bir araç işlevi görmüştür (Zengin, 2020, s. 8-15).

Bu makyaj tarzı, sinema perdesinde inşa edilen kadın kimliğinin bir devamı olarak toplumda da yaygınlaşmış Şoray’ın yüzü, dergilerde, afişlerde ve reklamlarda tekrar tekrar üretilerek kültürel belleğe kazanmıştır. Bu süreç, güzellik ve temsiliyetin nasıl standartlaştığını, makyajın ise bu kalıplaşmanın taşıyıcısı olduğunu gözler önüne serer (Suner, 2006, s. 51-60).

Sonuç olarak Modernleşme ve endüstriyel dönüşüm, makyajı bireysel tercihten çıkarıp endüstriyel tüketimin, estetik standartların ve toplumsal rollerin belirleyicisi hâline getirmiştir. Makyaj, artık yalnızca güzellik aracı değil, aynı zamanda disiplin, temsil ve aidiyet üretici bir sistemin parçasıdır. Sinema, reklamcılık ve tüketim kültürüyle birleşen bu sistem, kadınların bedenleri üzerinden yeniden şekillenmiş ve yeniden bir anlam üretmiştir. Türkan Şoray örneğinde olduğu gibi, makyaj aynı zamanda toplumsal hafızayı şekillendiren estetik bir dildir.

1.2.4. Dijital ve Postmodern Dönemde Makyaj: Kimliğin Sanatsal İfadesi

21. yüzyıl, makyajın anlamının estetik kaygıların çok ötesine taşındığı, beden sosyal bir performans alanı olarak yeniden kurgulandığı ve bireyin kimliğini dönüştürme, ifade etme ve yeniden üretme süreçlerinin öne çıktığı bir dönemdir. Dijital çağın sunduğu medya ortamları – özellikle Instagram, YouTube ve TikTok gibi platformlar – makyajı hem görünürlük hem de dönüşümün sembolü haline getirmiştir. Sosyal medyada güzellik influencer'larının genç kuşakların kozmetik tercihlerini doğrudan etkilediği ve cinsiyet kimliği bağlamında yeni temsil biçimlerinin ortaya çıktığı görülmektedir (Hassan, Teo, Ramayah & Al-Kumaim, 2021, s. 4-15; Wiid, Müllern & Berndt, 2022, 356-365).

Resim 9. Turkish Delight Makyajı (<https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/son-donemin-trendi-makyaj-https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/2025-moda-ve-guzellik-trendleri-sac-makyaj-ve-cilt-bakiminda-one-cikanlar>, 2025)

Artık makyaj yalnızca bir "güzellik" uygulaması değil; kişisel ifade, direniş, cinsiyet performansı ve hatta dijital kimlik inşasının temel araçlarından biri olarak görülmektedir. Bu anlamda, makyaj günümüz kültüründe postmodern estetikle birleşerek çok katmanlı bir anlatım formuna dönüşmektedir.

Sosyal medya ile makro ve mikro estetik ifade, sosyal medya bireylere yalnızca makyaj stillerini sergileme değil, aynı zamanda eğitici, yaratıcı ve eleştirel içerikler üretme imkânı sunmuştur. Influencer'lar, beauty vlogger'lar ve dijital içerik üreticileri, makyaj tekniklerini hem erişilebilir hâle getirmiş hem de kültürel etkileşimi globalleştirmiştir. Örneğin, cut-crease, glass skin ya da graphic eyeliner gibi teknikler, sınırlar ötesi bir estetik paylaşımı yaratmıştır (Abidin, 2016, s. 86-100).

Bununla birlikte, dijital filtreler ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, bireylerin yüzlerini anlık olarak değiştirmesine imkân tanımış; böylece makyaj yalnızca fiziksel değil, dijital bir maske olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bu, hem "gerçek yüz" ile

"temsil edilen yüz" arasındaki farkı görünür kılmış hem de bedenin dijitalleştirilmiş bir versiyonunu üretmiştir (Bordo, 1993, s. 102).

Drag performansları, 21. yüzyılda makyajın yalnızca cinsiyet ifadesiyle değil, aynı zamanda toplumsal normlara karşı bir direniş biçimi olarak kullanıldığını da ortaya koymuştur. Drag queen'ler ve king'ler, makyajı teatral, abartılı ve politik bir araç olarak sahneye taşımışlardır. Bu uygulamalar, Judith Butler'ın (1990) ortaya koyduğu gibi, cinsiyetin doğuştan gelen değil, performatif bir inşa olduğu savını somutlaştırmaktadır (Butler, 1990, s. 185-203, Rupp & Taylor, 2003, s. 19-33; Schacht & Underwood, 2004, s. 1-17).

Makyaj burada yalnızca dış görünüşü değiştirmez, aynı zamanda görsel bir anlatı kurar. Sahnedeki figür, makyajla birlikte bir hikâyeye, mesaj taşıyan bir bedene, toplumsal bir eleştiriye dönüşür. Bu nedenle drag makyajı, sadece estetik değil, politize edilmiş bir sanat pratiğidir (Donorfio, & Chapman, 2024 s. 230).

Bu bağlamda incelenen "Turkish Delight" karakteri, çağdaş sahne temsillerinde makyajın nasıl bir "maskeden fazlası" olduğuna güçlü bir örnektir. Karakterin abartılı eyeliner kullanımı, metalik renkler, simli dokular ve grotesk ifade teknikleri; yalnızca görsel estetiğe hizmet etmez, aynı zamanda performans aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarını bozuma uğratar. Böylece makyaj, bedeni dönüştüren ve kimliği yeniden kuran politik bir jest olarak işlev kazanır (Butler, 1990, s. 185-203; Carlson, 2004, s. 102-119, Schechner, 2013, s. 77-93).

"Turkish Delight" karakteri, doğrudan Türk kimliği, Doğulu egzotizm ve queer beden politikalarını aynı sahnede buluşturur. Bu karakter üzerinden makyaj, estetiğin ötesinde, kültürel aidiyet, cinsiyet kimliği ve sanatsal başkaldırının sahnesine dönüşür.

Sonuç olarak Tarihsel perspektiften bakıldığında, makyaj yalnızca fiziksel görünümü değiştirme pratiği değil; bireyin kültürel aidiyetini, toplumsal cinsiyetini, inanç sistemini ve estetik anlayışını ifade etme biçimi olmuştur. Antik Mısır'daki dini koruma işlevinden, Rönesans'ın sınıfsal göstergelerine; 20. yüzyıl sinemasının estetik standartlarından dijital çağın kimlik kurgularına kadar makyajın biçimi, amacı ve anlamı sürekli değişim göstermiştir.

1.3.MAKYAJIN DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ

Sinema ve tiyatrodaki makyaj, sadece oyuncunun doğal özelliklerini geliştirmekten ibaret değildir; hikâyenin anlatımını ve duygusal akışını destekleyen bütünsel kişilikler yaratmayı da içerir (Carlson, 2004, s. 102-119).

1.3.1. Karakter Yaratımı

Yaşlanma: Makyaj sanatçıları, konturlama, noktalama ve protez uygulama gibi teknikleri kullanarak bir karakterin görünümüne on yıllar ekleyebilir. Bu, aktörlerin karakterleri hayatlarının çeşitli aşamalarında canlandırmasına olanak tanır (Westmore, 1973, s. 44-62).

Fantezi ve Bilimkurgu: Fantezi ve bilim kurgu gibi türlerde makyaj sanatçıları tamamen yeni türler ve yaratıklar yaratır. Protezler, özel efekt makyajları ve vücut boyaları, aktörleri uzaylılara, efsanevi varlıklara veya dünya dışı yaratıklara dönüştürmek için kullanılır (Debrececi, 2013, s. 516-542).

1.3.2. Gerçekçilik ve Tarihsel Doğruluk

Dönem Parçaları: Makyaj sanatçıları, makyajın tasvir edilen dönemi doğru bir şekilde yansıttığından emin olmak için tarihi dönemleri titizlikle araştırır. Bu, otantik bir görünüm yaratmak için uygun renklerin, stillerin ve uygulama tekniklerinin kullanımını içerir (Corson, 2003, s. 115-129).

Gerçekçilik: Gerçekçi ortamlarda geçen film ve tiyatro oyunları için makyaj sanatçıları, becerilerini kullanarak doğal özellikleri vurgular, inandırıcı yaralanmalar yaratır veya çevresel etkileri (ter veya kir gibi) simüle eder (Britannica, 2024).

Hikaye Anlatımını Geliştirmek: Makyaj, hikaye anlatımını geliştirmek için güçlü bir araçtır; bir karakterin yolculuğunu, duygularını ve dönüşümünü hikaye boyunca aktarmaya yardımcı olur (Negrin, 2008, s. 98-112).

1. Duygusal etki: İnce Değişiklikler: Makyajdaki küçük, ince değişiklikler bir karakterin duygusal veya psikolojik durumunda önemli değişimlere işaret edebilir. Örneğin, gözleri koyulaştırmak ve gölgeler eklemek bir karakterin üzüntüye veya deliliğe doğru gidişini tasvir edebilir (Carlson, 2004, s. 112-119). Dramatik Efektler, karakterin

zafer veya çöküş anını vurgulamak için parlak renkler ve keskin çizgiler kullanmak gibi cesur makyaj seçimleri dramatik anları güçlendirebilir (Corson, 2019, s. 498).

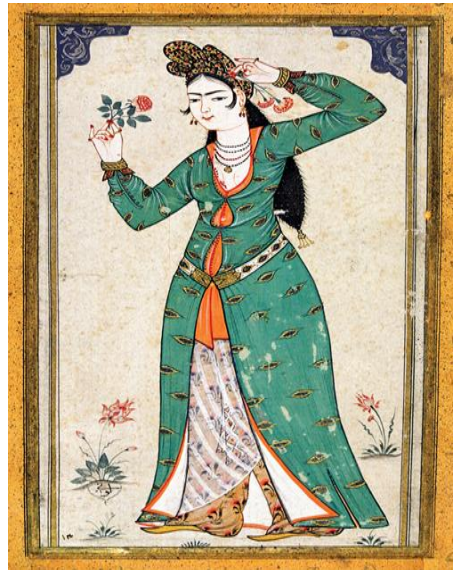
2. Görsel Süreklilik: Karakter Tutarlılığı: Makyaj, özellikle uzun süren tiyatro yapımlarında veya sıra dışı gerçekleşen film çekimlerinde karakterler için görsel tutarlılık sağlar. Bu tutarlılık, izleyicinin inançsızlığını askıya almasını sağlamaya yardımcı olur (Britannica, 2024).

2. BÖLÜM

GELENEKSEL MAKYAJ

Geleneksel makyaj, tarihsel ve kültürel bağlamda bireylerin kimliklerini, sosyal statülerini, cinsiyet rollerini ve inançlarını görünür kılmak için kullanılan estetik bir ifade biçimidir. Bu makyaj uygulamaları yalnızca bireysel süslenmeye değil, aynı zamanda kolektif kültürün aktarımına, ritüel temsillere ve sahne performanslarına hizmet etmektedir (Negrin, 2008, s. 98-112). Kültürel alışkanlıklardan, toplumsal yaşantıların izlerini taşıyan bu çeşitli uygulamalar eskiden “yüz yazmak” olarak adlandırılır. Farklı kültürel bağlamlarda geleneksel makyaj uygulamaları, yalnızca estetik bir süsleme aracı olmanın ötesinde; dini ritüeller, geçiş törenleri, kutlamalar ve toplumsal rollerin görsel olarak ifade edilmesinde işlevsel bir rol üstlenmiştir. Örneğin Osmanlı toplumunda kadınların yüzlerine sürdükleri sürme, kına ve doğal boyalar, temizlik anlayışının bir yansıması olmanın yanı sıra, ait oldukları sosyal sınıfı ve kimliklerini simgeleyen göstergeler olarak değerlendirilmiştir. Benzer biçimde, Japon Kabuki tiyatrosu ile Çin Operası gibi Doğu Asya sahne sanatlarında makyaj, karakterlerin içsel özelliklerini, ruh halleri ve ahlaki yönelimlerini renk ve biçim üzerinden yansıtan görsel bir anlatı aracına dönüşmüştür (Carlson, 2004, s. 102-119).

Resim 10. Geleneksel Makyaj (<https://tr.pinterest.com/pin/168744317268372807/?>, 2025)

Türk geleneksel sahne sanatlarında ise makyaj, karakterlerin fiziksel ve psikolojik özelliklerinin sahneye aktarılmasında önemli bir yer tutmuştur. Karagöz ve Ortaoyunu gibi geleneksel halk tiyatrosu örneklerinde, makyaj yalnızca oyuncunun rolünü belirginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda anlatının mesajını doğrudan destekleyen bir araç olarak kullanılmıştır. Özellikle erkek oyuncuların kadın karakterleri canlandırdığı oyunlarda abartılı makyaj kullanımı, cinsiyetin teatral bir simgeye dönüşmesine katkı sağlamıştır (And, 1983, s. 55-72).

Geleneksel makyaj uygulamaları, günümüz çağdaş kozmetik anlayışından farklı olarak, çoğunlukla doğadan elde edilen organik malzemelerle gerçekleştirilmiştir. Kömür, kil, yumurta akı, gül suyu, balmumu gibi doğal içerikler, dönemin estetik anlayışına uygun şekilde ustalıkla bir araya getirilmiş; bu uygulamalar genellikle usta-çırak ilişkisi temelinde, sözlü kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılmıştır (Podmore, & Silva, 2023, s. 71). Bu yönüyle geleneksel makyaj, yalnızca bir süsleme tekniği değil, aynı zamanda kültürel bir ritüel ve zanaatkârlık örneği olarak değerlendirilmektedir.

Geleneksel makyajın işlevi, yalnızca dış görünümü güzelleştirmekle sınırlı kalmayıp, toplumsal değerleri, normları ve kolektif hafızayı görünür kılma amacı da taşımaktadır. Bu çok katmanlı yapısı, geleneksel makyajı hem bireysel kimliğin bir ifadesi hem de kültürel bir anlatım biçimi hâline getirmiştir. Günümüzde ise sahne sanatlarında tarihî temalı yapımlarda ya da kültürel yeniden canlandırmalarda bu tekniklerin bilinçli ve özenli biçimde uygulanması, yalnızca görsel estetik sağlamakla kalmayıp, anlatının tarihsel ve kültürel bağlamına sadık kalınması açısından da büyük önem taşımaktadır.

2.1.GELENEKSEL MAKYAJIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

2.1.1. El Sanatına Dayalı Ustalık ve Aktarım

Geleneksel makyaj, yazılı bilgiye değil, uygulamalı öğrenmeye dayalıdır. Usta-çırak ilişkisi içinde nesilden nesile aktarılan bu pratikler, kişisel deneyim ve gözlem yoluyla öğrenilmiş; belirli kültürel normlar içinde zanaatkâr bir özenle şekillenmiştir. Bu nedenle geleneksel makyaj, sadece bir uygulama değil, aynı zamanda kültürel bir el sanatı olarak da değerlendirilmelidir (Negrin, 2008, s. 98-112).

2.1.2. Simgesel, Ritüel ve İnanç Temelli İşlev

Geleneksel makyaj, yalnızca bireysel güzelliği yüceltmeye yönelik bir araç değil, aynı zamanda kültürel ritüellerin ve inanç sistemlerinin görsel bir parçası olarak işlev görmüştür. Temizlik, korunma, aidiyet, geçiş ritüelleri ve kutsal törenlerde makyaj, bireyin toplum içindeki yerini ve kimliğini ifade eden güçlü bir sembol olmuştur (Carlson, 2004, s. 110-118; And, 1983, s. 60-74).

2.1.3. Toplumsal Kodların Görsel Temsili

Makyaj uygulamaları; yaş, cinsiyet, sınıf ve etnik kimlik gibi toplumsal kategorileri görünür kılan bir araç olarak değerlendirilmiştir. Özellikle törenlerde ve sahne performanslarında uygulanan makyajlar, bireylerin sosyal statüsünü ve rollerini belirginleştirme işlevi görmüştür (Negrin, 2008, s. 98-112). Bu bağlamda makyaj, bireyler arası sosyal ayrımların kodlandığı ve kültürel belleğin aktarıldığı bir ifade biçimidir.

2.1.4. Sahne Sanatlarıyla Bütünleşen Anlatım Aracı

Geleneksel tiyatro türlerinde makyaj, karakterin iç dünyasını ve dramatik özelliklerini vurgulayan bir görsel anlatı unsurudur. Karagöz, Ortaoyunu, Kabuki ve Çin Operası gibi geleneksel sahne sanatlarında, makyaj hem karakterin sınıfsal konumunu hem de ahlaki ya da psikolojik eğilimlerini izleyiciye aktarır (And, 1983, s. 60-74, Carlson, 2004, s. 110-118). Özellikle kadın rollerinin erkek oyuncular tarafından canlandırıldığı temsillerde abartılı makyaj kullanımı, toplumsal cinsiyetin teatral bir simgeye dönüşmesine olanak tanımıştır.

2.1.5. Sade Estetik Anlayışı ve Fonksiyonellik

Geleneksel makyaj, süslemeye dayalı modern uygulamaların aksine, daha sade ama işlevsel bir yapıya sahiptir. Kullanılan malzemelerin sınırlı olması ve her rengin ya da çizginin belirli bir anlama sahip olması, estetikle anlam arasındaki bağın güçlü olmasını sağlamıştır. Bu sadelik, görsel ekonominin yanı sıra sembolik yoğunluk açısından da dikkat çekicidir. (Podmore, & Silva, 2023, s. 68)

2.1.6. Yavaş Evrim ve Kültürel Süreklilik

Geleneksel makyaj uygulamaları, uzun süreli toplumsal deneyimlerin ürünüdür. Hızlı değişimlerden ziyade yavaş evrim gösteren bu pratikler, kültürel hafızanın ve kimliğin korunmasında önemli rol oynamıştır. Kuşaktan kuşağa aktarılan teknikler, belirli toplumlarda yüzyıllar boyunca benzer biçimlerde sürdürülmüştür (Negrin, 2008 s. 98-112).

2.2. GELENEKSEL MAKYAJDA KULLANILAN UYGULAMA TEKNİKLERİ

Geleneksel makyaj teknikleri, yüzeysel bir uygulamadan çok daha fazlasını içeren katmanlı bir yapı üzerine kuruludur. İlk adımda, ciltle bütünleşecek doğal bir baz (örneğin yumurta akı, kil ya da bitkisel özler) uygulanarak yüz nötralize edilir. Bunu izleyen aşamalarda ise karakterin kimliğini, toplumsal konumunu ya da dramatik rolünü yansıtan detaylar eklenir. Bu çok aşamalı yapı, yalnızca estetik değil, aynı zamanda dramatik etkiyi ve sembolik anlatımı da güçlendirmeyi amaçlar (Podmore, & Silva, 2023, s. 65). Sahne sanatlarında bu teknik, karakterin dönüşümünü görselleştirmenin önemli bir aracıdır.

2.2.1. Simgesel Renk Kullanımı ve Kültürel Anlam Kodları

Renklerin gelişigüzel değil, belirli anlam kodlarına göre kullanıldığı geleneksel makyaj ve süslenme pratiklerinde, her rengin sembolik bir işlevi vardır. Örneğin Anadolu'da düğün öncesi yakılan kına, yalnızca süs değil; aynı zamanda bereket, gençlik ve koruyuculuk anlamı taşır (Karakoyun, 2018, s. 138-150). Siyah renk; çoğunlukla kömür veya sürme taşıyla elde edilen bilgelik, gizem ya da yaşlılıkla ilişkilendirilirken; beyaz, saflık ve sadeliğin ifadesi olarak kabul edilmiştir (Burçak, 2018, s. 280-289). Bu bağlamda renkler, kültürel hafızayı taşıyan ve kimlikleri görünür kılan araçlar olarak değerlendirilmektedir (Al-Saif, 2016, s. 163-170).

2.2.2. Elle ve Basit Araçlarla Uygulama (Duyusal Zanaatkârlık)

Geleneksel makyajda uygulayıcı ile yüz arasındaki temas, yalnızca teknik değil, aynı zamanda duygusal ve sembolik bir etkileşimdir. Modern fırça ve aplikatörlerin aksine, bu dönemde makyaj parmak uçları, yumuşak bez parçaları ya da sünger benzeri doğal materyallerle uygulanır. Bu yöntem, ustanın el becerisini ve yorum gücünü

doğrudan yansıtır; aynı zamanda makyajın bir tür "bedensel anlatı"ya dönüşmesini sağlar (And, 1983, s. 59-71). Bu nedenle uygulayıcının kimliği de makyajın kültürel anlam katmanlarında önemlidir.

2.2.3. Doğal Parlaticılar ve Koruyucuların Kullanımı

Cildin canlı ve sağlıklı görünümünü desteklemek amacıyla zeytinyağı, gül suyu, badem yağı gibi doğal parlaticılar kullanılmıştır. Bu ürünler sadece makyajın görsel etkisini artırmakla kalmaz; aynı zamanda cildin nem dengesini koruyan, yatıştırıcı etkiler sağlayan işlevlere de sahiptir. Bazı durumlarda bu ürünler, makyajın ritüel boyutuna geçişi kolaylaştıran arındırıcı materyaller olarak da değerlendirilmiştir (Podmore, & Silva, 2023, s. 60).

2.2.4. Yüz Hatlarının Belirginleştirilmesi ve Karakterizasyon

Geleneksel makyajın önemli işlevlerinden biri, mimiklerin sahne üzerinde daha görünür hâle getirilmesidir. Bu nedenle kaşların koyulaştırılması, göz çevresinin vurgulanması, yanaklara ton verilmesi gibi uygulamalar karakterin mizacını ya da rolünü pekiştirmek amacıyla yapılır. Özellikle geleneksel tiyatrodaki bu teknikler, bir karakterin iyilik-kötülük, güçsüzlük-güçlülük, kadınlık-erkeklik gibi niteliklerinin seyirci tarafından hızlıca tanımlanmasını sağlar (Carlson, 2004, s. 105-118).

2.2.5. Ritüel Bütünlük ve Performatif Boyut

Geleneksel makyaj yalnızca bir estetik hazırlık değil; aynı zamanda bir ritüel eylem dizisinin parçasıdır. Uygulama öncesinde belirli duaların okunması, sessizliğin korunması veya kutsal bir mekânda hazırlanılması gibi pratikler, makyajı kültürel olarak "kutsal" ya da "anamlı" hâle getirir. Bu bütünsel yaklaşım, makyajı yalnızca yüzeysel bir süsleme olmaktan çıkarıp, kimlik inşası ve kültürel aktarımın bir parçası hâline getirir (Negrin, 2008, s. 100-108). Bu nedenle geleneksel makyaj, performans öncesi bir hazırlık değil; bizzat performansın kendisidir.

3. BÖLÜM

SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ ÖZELLİKLERİ

3.1.HÜRREM SULTAN MAKYAJI

Hürrem Sultan (1505?-1558), Osmanlı tarihinin en etkili ve aynı zamanda en tartışmalı kadın figürlerinden biridir. 16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun zirvede olduğu dönemde yaşamış, sadece Kanuni Sultan Süleyman'ın nikâhlı eşi değil, aynı zamanda saray içi politikalarda belirleyici bir aktör olarak öne çıkmıştır. Onun varlığı, Osmanlı'da kadınların geleneksel rollerini ve harem içerisindeki konumunu dönüştüren bir kırılma noktası olarak değerlendirilir (Peirce, 1993, s. 84-123). Hürrem Sultan'ın yaşadığı dönem, Osmanlı Klasik Çağı olarak tanımlanır. Bu dönem, merkeziyetçi devlet yapısının pekiştiği, klasik bürokratik kurumların sistemleştirildiği ve sultanın mutlak otoritesinin zirveye ulaştığı bir evredir. Bu çağda harem, yalnızca bir ikamet yeri değil, saray siyasetine yön veren kadınların merkezi hâline gelmiştir. Hürrem Sultan bu sistemin en güçlü figürlerinden biri olmuş hem padişahın eşi hem de çocuklarının annesi sıfatıyla devlet içindeki gücünü pekiştirmiştir (Peirce, 1993, s. 155-175).

Resim 11. Hürrem Sultan (https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrrem_Sultan, 2025)

Kaynaklara göre Hürrem Sultan, aslen Ruthenyalı (Ukraynalı) Ortodoks bir köylü kızı olup, esir edilerek Osmanlı sarayına getirilmiştir. Saraya girişi sonrası eğitim görmüş, Arapça ve Farsça öğrenmiş, şiir yazmış ve dönemin entelektüel çevresine yakın bir figür hâline gelmiştir (Necipoğlu, 1991, s. 47-63). Kendi çağdaşları tarafından hem nüktedan, neşeli (adının "Hürrem" oluşu bu anlamdadır) hem de akıllı ve stratejik olarak tanımlanır. Saray içerisinde yalnızca güzelliğiyle değil, diplomatik yetenekleri, etkili iletişimi ve yazışmalarıyla da dikkat çekmiştir. Onun Kanuni ile olan mektuplaşmaları, sadece bir eşin sevgi dolu yazışmaları değil; aynı zamanda siyaset ve iktidar arası bir denge oyunudur (Yerasimos, 2001, s. 22-44).

Hürrem Sultan figürü, Osmanlı tarih yazımında uzun yıllar boyunca "entrikacı kadın", "iktidar hırsı taşıyan cariyeye" gibi negatif imgelerle temsil edilmiştir. Bu temsil, hem tarihsel metinlerde hem de 19. yüzyıl oryantalist anlatılarda belirgin şekilde yer almıştır (Lewis, 2004, s. 188-200). Ancak modern tarihçilik, bu klişeleri sorgulamış ve Hürrem'in aslında bir özne olarak tarih sahnesinde yer aldığını, stratejik zekâsı ve diplomatik becerileriyle kendi zamanını dönüştürdüğünü vurgulamıştır (Peirce, 1993, s. 218-221).

Hürrem, aynı zamanda sanatın ve mimarının hamisi olarak da bilinmektedir. Haseki Külliyesi onun adına Mimar Sinan'a yaptırılmış; bu külliye, kadınların hayır kurumları yoluyla kamusal alanda görünür olmalarının simgesi olmuştur (Necipoğlu, 2005, s. 211-223). Bu yönüyle Hürrem Sultan, hem saray içi hem de şehir düzeyinde kadın temsiliyetini genişleten bir figürdür.

Hürrem Sultan, Osmanlı tarihinde "Kadınlar Saltanatı" olarak anılan dönemin başlangıcını simgeler. Ondan sonra gelen valide sultanlar örneğin; Nurbanu Sultan, Kösem Sultan, Turhan Sultan onun açtığı yoldan ilerlemiş, devlet yönetiminde etkili kadın figürlerin çoğalmasına zemin hazırlamıştır (Koçu, 1969, s. 45-57; Peirce, 1993, s. 90-135).

Hürrem Sultan, yalnızca Osmanlı saray protokolü içerisindeki güçlü politik konumu ile değil; aynı zamanda zarafeti, temsil ettiği estetik anlayışı ve dönemin kadın kimliğine dair iz bırakan etkisiyle tarihsel bellekte önemli bir figür hâline gelmiştir. Onun görünüşüne atfedilen anlamlar, sadece bireysel nitelikleriyle sınırlı kalmayıp; Osmanlı estetik ideallerinin, kadınlık anlayışının ve saray kültürünün dışı vurumu olarak da değerlendirilmiştir (Peirce, 1993, s. 90-135).

16. yüzyıl Osmanlı saray yaşamında süslenme, yalnızca kişisel bir tercih değil; statü, temizlik, aidiyet ve itibar göstergesi olarak algılanmaktaydı. Bu bağlamda Hürrem Sultan'ın makyaj anlayışı da sadelikle rafineliği birleştiren sofistike bir çizgide şekillenmiştir. Güzelliği gösterişli ya da abartılı malzemelerle değil; doğallıkla harmanlanmış bir zarafetle tanımlanmıştır. Saray kadınlarının kullandığı estetik uygulamalar, Hürrem Sultan'ın temsiliyle birleştiğinde hem içsel bir duruluğu hem de dışsal bir ihtişamı yansıtmıştır (Uluçay, 2001, s. 101-118; Peirce, 1993, s. 90-135).

Hürrem Sultan'a atfedilen makyaj tarzı, doğadan elde edilen malzemelerle hazırlanmış, gösterişten uzak ama etkileyici bir görünüm sunmayı hedeflemiştir. Kullanılan bazı temel malzemeler şunlardır:

Sürme (Antimon Tozu): Gözlerin daha belirgin ve derin görünmesi amacıyla kullanılan sürme, aynı zamanda göz sağlığına faydalı olduğuna inanılan tıbbi bir işlev de taşımaktaydı (Corson, 2003, s. 15-29, Manniche, 1999, s. 55-66). Hürrem'in zarif ve derin bakışlarının temsili, sürmenin dikkatli kullanımına dayandırılırdı.

Kına: Saçların ve ellerin renklendirilmesinde kullanılan kına, özellikle düğün, doğum gibi ritüellerde tercih edilmekle birlikte, güzellik ve temizlik göstergesi olarak da önemliydi (Karaca ve Şar, 2016 s. 30-37).

Gül Suyu: Cilt temizliği ve ferahlık için kullanılan gül suyu, Hürrem Sultan'ın güzellik bakımının temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Saray eczacılarının hazırladığı özel karışımlar arasında sıkça yer almıştır.

Kil Maskeleri: Ciltteki kusurları gizlemek ve parlaklık kazandırmak amacıyla uygulanan kil, doğal bakımın en önemli unsurlarındandır (Manniche, 1999, s. 70-85, Ali ve diğerleri 2018, s. 233-241).

Zeytinyağı ve Balmumu Karışımları: Cilt yumuşatıcı ve koruyucu olarak kullanılan bu karışımlar, aynı zamanda makyajın kalıcılığını artırmak amacıyla da tercih edilmiştir (Corson, 2003, s. 21-33). Bu malzemeler, yalnızca fiziksel görünümün güzelleştirilmesine değil; aynı zamanda kişisel bakımın bir parçası olarak hijyen ve bütünlük sağlama amacına da hizmet etmiştir.

Makyaj, Hürrem Sultan'ın temsilinde yalnızca estetik bir unsur değil; aynı zamanda onun zarafet, temizliğe verdiği önem ve saray içindeki statüsünün de göstergesi olmuştur (Negrin, 2008, s. 98-112).

3.2.HÜRREM SULTAN MAKYAJININ ÖZELLİKLERİ

3.2.1. Cilt Bakımı ve Aydınlık Ten

Osmanlı sarayında geçerli olan estetik normlar, sadece bireysel güzellik algılarından değil; ahlaki temizlik, sosyal statü ve kültürel semboller üzerinden şekillenmiştir. Bu bağlamda aydınlık, lekesiz ve pürüzsüz bir cilt, hem fiziksel sağlığın hem de ruhsal saflığın dışavurumu olarak kabul edilmiştir. Özellikle haremdeki kadınlar için beyaz ve duru bir ten, “güzelliğin” ötesinde, asaletin, zarafetin ve saraya uygunluğun bir göstergesi niteliğindedir.

Hürrem Sultan gibi etkili kadın figürlerinin temsillerinde bu ideal cilt görünümüne özel bir vurgu yapılmış; onun güzelliği yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda ahlaki bir üstünlük ve ruhsal yücelik olarak kodlanmıştır. Dolayısıyla estetik, yalnızca süsleme ile sınırlı değil; beden, ruh ve toplumsal kimliğin bütünsel uyumu olarak değerlendirilmiştir (Peirce, 1993, s. 200-230).

Bu görünümün sürdürülebilirliği, saray kadınlarının uyguladığı geleneksel cilt bakım ritüellerine dayanmaktaydı. Kimyasal içeriklerin bilinmediği ya da tercih edilmediği bu dönemde gül suyu, zeytinyağı, lavanta esansı ve benzeri doğal malzemeler; cildi arındırmak, nemlendirmek ve parlaklık kazandırmak için kullanılmıştır. Bu tür ürünlerin hem fiziksel temizlik hem de zihinsel huzur sağladığına inanıldığı, dönemin yazılı ve sözlü kaynaklarında dile getirilmektedir (Karakoyun, 2018, s. 139-149).

Özetle, Hürrem Sultan’ın estetik temsilde öne çıkan aydınlık ten görünümü, dönemin güzellik anlayışıyla uyumlu bir şekilde, doğallık, sadelik ve sembolik saflıkla bütünleşmiştir. Bu durum, Osmanlı’daki kadın estetiğinin sadece görünüşe değil, bir yaşam tarzı ve toplumsal duruşa işaret ettiğini göstermektedir.

3.2.2. Belirgin Gözler ve Gölgeleme

Hürrem Sultan’ın tarihsel temsilleri yalnızca siyasi gücüyle değil, aynı zamanda dönemin estetik idealleriyle örtüşen zarafetiyle de şekillenmiştir. Bu temsillerde gözler, bakışın etkileyciliği ve ifadenin derinliği açısından ön planda tutulmuş; sürme uygulaması, Hürrem Sultan’ın güzellik sembollerinden biri hâline gelmiştir. Onun bakışlarının “etkileyici, derin ve cezbedici” olarak tanımlanması (Peirce, 1993, s. 86-120)

yalnızca biyografik anlatıların değil, modern görsel temsil biçimlerinin de temel motiflerinden biri olmuştur.

Osmanlı sarayında, özellikle harem kadınları arasında yaygın olan sürme uygulaması, Hürrem Sultan gibi nüfuzlu figürlerin kişisel bakım rutininde yalnızca estetik değil, aynı zamanda sembolik bir işlev de üstlenmiştir. Gözleri büyütmek, belirginleştirmek ve derinlik katmak amacıyla kullanılan sürme, dönemin güzellik anlayışının ruhsal boyutuna da işaret etmiştir. Bu amaçla genellikle antimon (sürme taşı) gibi mineral bazlı maddeler tercih edilmiş; daha dramatik bir ifade için ise kömür tozu gibi doğal içerikler kullanılmıştır (Karakoyun, 2018, s. 135-150).

Sürme, aynı zamanda Hürrem Sultan'ın zarafetini yansıtan ince detaylardan biridir. Onun estetik anlayışı gösterişli olmaktan ziyade etkileyici sadelik ile tanımlandığı için, sürme gibi vurgulu ama doğal uygulamalarla bakışlarına derinlik katması, dönemin estetik kodlarıyla bire bir örtüşmektedir (Corson, 2019, s. 496).

Bu bağlamda sürme, yalnızca bir makyaj aracı değil; kadınlık, zarafet ve otoriteyle iç içe geçmiş bir estetik ifade biçimi olarak Hürrem Sultan'ın temsilinde anlam kazanmıştır.

3.2.3. Kavisli ve İnce Kaşlar

Osmanlı sarayında 16. yüzyılda geçerli olan güzellik anlayışı, sadece genel görünüm değil; yüzün ayrıntılı bölgeleri üzerinden de anlam üretmiştir. Bu çerçevede, kaşlar, hem estetik hem de sembolik bir unsur olarak öne çıkmıştır. Dönemin ideale göre, kaşların ince, kavisli ve neredeyse bir yay formunda şekillendirilmesi arzu edilirdi. Bu form, sadece bir süsleme biçimi değil; aynı zamanda zarafet, ölçülülük ve duysal inceliğin bir göstergesi olarak kabul edilirdi (And, 1983).

Hürrem Sultan'ın tarihsel ve kültürel temsillerinde de bu anlayışın izleri net bir biçimde görülür. Onun duru ve seçkin görünümünü tamamlayan unsurlardan biri, simetrik ve dikkatle biçimlendirilmiş kaşlarıdır. Yüz ifadesine anlam ve yumuşaklık kazandırmak için, doğal yollarla elde edilen bitkisel boyalarla kaşlar sıkıştırılır ya da daha belirgin hâle getirilirdi. Ceviz kabuğu suyu, kömür tozu veya bitki özleri bu amaçla tercih edilen başlıca malzemeler arasında yer alırdı (Çetinkaya, 2010, s. 61-89).

Kaş biçimi, yalnızca fiziksel görünüşü değil; aynı zamanda kişiliğe dair ipuçlarını taşıyan, ifade gücünü artıran estetik bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Hürrem Sultan'ın

temsilinde bu detay, onun ince zevkinin ve dönemin kadınlık idealiyle olan uyumunun doğal bir yansımasıdır.

3.2.4. Doğal Allık ve Renk Vurguları

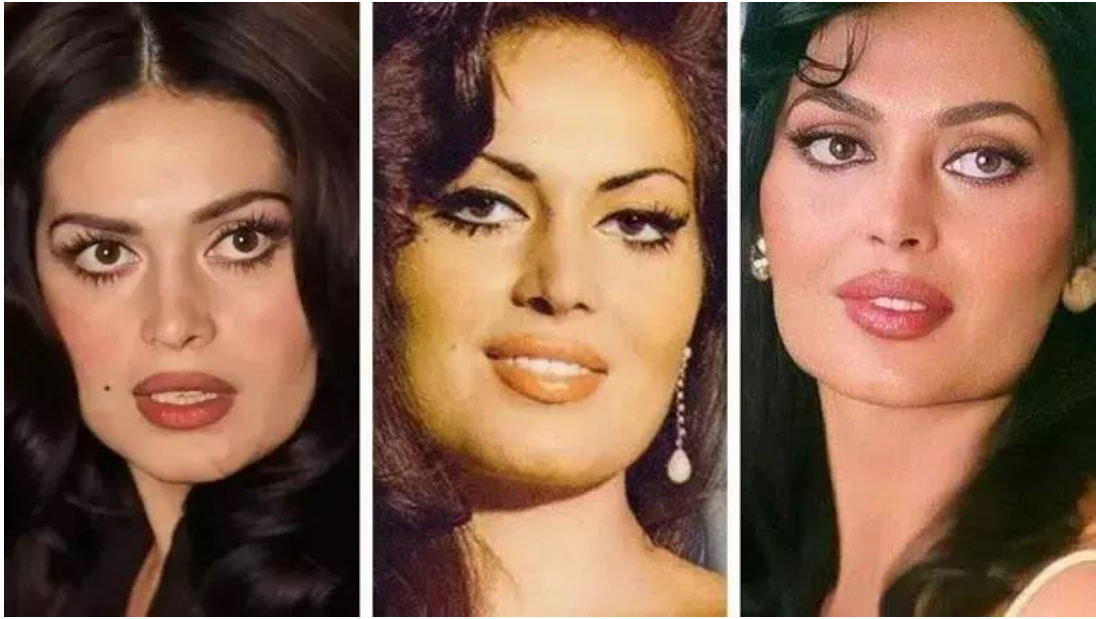
Osmanlı sarayında yüz estetiği, yalnızca tenin açıklığı ya da gözlerin belirginliği ile sınırlı kalmayıp, yanak ve dudaklarda sağlıklı bir renk yansıması oluşturma çabasıyla da bütünlük kazanmıştır. Bu bağlamda, Hürrem Sultan gibi zarafetiyle ön plana çıkan saray kadınlarının temsillerinde, yüzün canlılığını artırmak amacıyla çeşitli doğal boyalara başvurulduğu bilinmektedir. Özellikle hafif kına uygulamaları, yanak ve dudaklara doğal bir pembelik kazandırmak için yaygın olarak tercih edilmiştir. Kınanın yanı sıra, nar kabuğu ve zerdeçal gibi doğal pigmentler de cilde sıcak tonlar vermek için kullanılmış; bu malzemeler, hem kolay temin edilebilir olmaları hem de cilde zarar vermemeleri nedeniyle saray güzellik ritüellerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bu tür doğal renklendirme teknikleri, Hürrem Sultan'ın tarihsel estetik temsillerinde gördüğümüz doğal ama dikkat çekici duruluğun yapı taşları arasında yer alır. Abartıdan uzak, sağlıklı ve içten bir görünüm yaratmayı amaçlayan bu uygulamalar, aynı zamanda kadının gençlik, canlılık ve saflık gibi değerlerle özdeşleştirilmesinin de aracı olmuştur.

3.2.5. Aromatik Koku ve Ten Bakımı

Osmanlı saray kültüründe koku, yalnızca hoş bir duyuusal deneyim değil; aynı zamanda sosyal statü, kişisel zarafet ve kabul gören kadınlık anlayışının bir ifadesi olarak görülmüştür. Özellikle misk, amber ve gül yağı gibi doğal esanslar, hem beden bakımının tamamlayıcı unsurları hem de kadınsı çekiciliği simgeleyen sembolik araçlar olarak öne çıkmıştır. Hürrem Sultan'ın tarihsel ve edebi temsillerinde bu kokulara özel bir anlam yüklenmiş; onun zarafeti yalnızca dış görünüşe değil, kokusal bir kimlik ile de tamamlanmıştır. Gül yağı, saflığın ve ruhsal arınmanın; amber, asaletin; misk ise kadınsı cazibenin simgesi olarak değerlendirilmiştir. Bu esanslar sadece bedene değil, kişinin çevresiyle kurduğu duyuusal ve kültürel ilişkilere de anlam katmıştır (Peirce, 1993, s. 80-120).

3.3.TÜRKAN ŞORAY MAKYAJI

Türkan Şoray (d. 1945, İstanbul), yalnızca bir sinema oyuncusu değil, aynı zamanda Türk sinemasında kadın temsillerinin dönüşümünü simgeleyen, estetik anlayışın, duygusal anlatının ve görsel hafızanın başat figürlerinden biridir. “Sinemanın Sultanı” olarak anılan Şoray, yaklaşık 200 filmde rol almış; oyunculuğuyla olduğu kadar makyaj estetiği, jest-mimik dili, giyim tarzı ve zarafetiyle de bir dönemin kadın kimliğini şekillendirmiştir (Dorsay, 2012, S. 45).

Resim 12. Türkan Şoray (<https://www.posta.com.tr/galeri/turkan-sorayin-ikonik-makyaji-trend-oldu-unlulerin-turkish-delight-akimi-2837699>, 2025)

Türkan Şoray’ın sanat hayatı, 1950’lerin sonlarında başlayıp 1980’lere kadar süren Yeşilçam dönemi ile örtüşmektedir. Bu dönem, Türk sinemasının üretim açısından en verimli, ancak temsiliyet açısından da en kalıplı dönemlerinden biridir. Kadınlar genellikle “masum”, “fedakâr”, “aşkı için her şeyi göze alan” figürler olarak sunulmuş; erkek-merkezli anlatılar içerisinde kadın karakterler ya kurtarılan ya da uğruna mücadele edilen kişi olarak kurgulanmıştır (Arslan, 2011).

Bu bağlamda Türkan Şoray’ın oynadığı roller, hem dönemin normatif kadın temsillerini pekiştirmiş hem de kimi zaman bu kalıpları dönüştüren duygusal derinlikler barındırmıştır. Onun oyunculuğu, melodramın içselleştirilmiş estetik yapısıyla şekillenmiş; sinemada kadına yüklenen rollerin daha duygusal ve kompleks sunumuna imkân tanımıştır (Suner, 2006).

Türkan Şoray’ın sinema ekranındaki etkileyiciliği yalnızca oyunculuk performansı ile sınırlı değildir. Onun makyaj tarzı, dönemin güzellik normlarının oluşumunda belirleyici olmuş ve Yeşilçam’ın yıldız sisteminde kadın estetiğini temsil eden simgesel bir görünüme dönüşmüştür. Kalın ve kavisli eyeliner, yoğun kirpik vurgusu, yumuşak allık geçişleri ve pastel tonlardaki rujlar; Şoray’ın yüz estetiğini ikonlaştıran başlıca öğelerdir. Bu estetik, yalnızca bireysel bir tercih değil; aynı zamanda Türk sinemasında kadınlık temsillerinin biçimlenmesinde kültürel bir referans noktası hâline gelmiştir (Dönmez, 2008).

Şoray’ın estetik ifadesi, masumiyet ile cazibenin, duygusallık ile güçlülüğün bir sentezini sunar. Bu yönüyle, yalnızca bir oyuncu değil; kadınsı güzellik anlayışının sinemasal karşılığı hâline gelmiştir. Hatta bu makyaj biçimi, halk arasında “Türkan Şoray gözü” olarak adlandırılmış; birçok kadının güzellik anlayışını etkilemiştir (Erdoğan, 2018, s. 89-110).

Türkan Şoray’ın canlandığı karakterler çoğunlukla toplumsal baskılara boyun eğmeyen, aşkı uğruna mücadele eden, duygusal derinliği olan kadınlardır. Örneğin; “Selvi Boylum Al Yazmalım” filmindeki Asya karakteri, kadın öznesinin aşk, sorumluluk ve sadakat arasında yaşadığı ahlaki gerilimi sergiler. Bu karakterde, yalnızca bir kadın olarak var olmak değil, karar verme ve kendini gerçekleştirme süreçleri ön plana çıkar (Dönmez, 2008).

Buna ek olarak, “Vesikalı Yarım”, “Acı Hayat”, “Hazel” gibi filmler, kadın karakterlerin dramı üzerinden sınıfsal ve ahlaki yapıları sorgulayan önemli metinlerdir. Bu temsillerde Şoray’ın yüz ifadesi, makyajı ve jestleri, anlatının en güçlü duygusal taşıyıcısıdır. Yüz, burada bir sahne; makyaj ise bu sahnenin dili olarak işlev görür.

Türkan Şoray, Türk sinemasının kolektif belleğinde yalnızca bir “yıldız” değil; aynı zamanda kadının temsili üzerinden sosyal dönüşümün tanığı ve taşıyıcısıdır. O, modernleşme sürecindeki kadınlık algısının sinemadaki yansımalarını hem yeniden üretmiş hem de kimi zaman sorgulamıştır. 1980 sonrası kendi yönettiği filmlerle, kadının öznesini merkezine alan anlatılar kurarak, kadın bakışını (female gaze) Yeşilçam sinemasına dahil etmiştir (Zengin, 2020). Bu yönüyle Şoray, sadece sahnede değil, kamera arkasında da üretken bir kadın figürü olarak, Türkiye’de sinemada kadın emeği ve yaratıcılığının simgesi hâline gelmiştir.

Türk sinemasının altın çağı olarak anılan Yeşilçam döneminde, yıldız oyuncular yalnızca oyunculuk performanslarıyla değil, aynı zamanda görsel temsilleriyle de toplumsal hafızada iz bırakmıştır. Bu bağlamda, Türkan Şoray, 1960’lardan itibaren sinemanın “sultanı” olarak anılmasında etkili olan yalnızca dramatik oyun gücü değil, aynı zamanda onunla özdeşleşmiş makyaj estetiği olmuştur. Güzellik anlayışının sinemayla yeniden üretildiği bu dönemde, Şoray’ın yüzü hem ekranda hem de kolektif bellekte bir estetik ikon hâline gelmiştir (Dönmez, 2008).

Türkan Şoray’ın makyaj tarzı, 1960–1980 arası Yeşilçam sinemasında dönemin güzellik kodlarını hem yansıtan hem de şekillendiren özgün bir form taşımıştır. Belirgin göz makyajı, yoğun eyeliner ve uzun kirpik vurgusu, bakışlarına hem duygusal derinlik hem de çekici bir yoğunluk kazandırmış; bu görsel estetik, özellikle melodram türündeki rollerinde seyirciyle kurduğu duygusal bağın güçlenmesine katkı sağlamıştır. Dudak konturu çoğunlukla kırmızı ve tonlarıyla belirginleştirilerek “klasik sinema kadını” imajı pekiştirilmiş; ten bütünlüğü ise fondöten ve pudra ile pürüzsüzleştirilmiş, ışıqla uyumlu bir yüz estetiği yaratılmıştır. Şoray’ın ekran yüzü, kadınlık, zarafet ve duygusallık gibi temaların temsil alanı hâline gelmiş; böylece makyaj, sinemanın dramatik yapısının görsel bir tamamlayıcısı olmuştur (Zengin, 2020).

3.4. TÜRKAN ŞORAY MAKYAJININ ÖZELLİKLERİ

3.4.1. Göz Makyajı: Dramatik İfadenin Estetik Kodları

Türkan Şoray denince akla gelen en belirgin görsel unsur, kuşkusuz onun sinema perdesine damgasını vuran dramatik göz makyajıdır. Bu makyaj anlayışı, yalnızca estetik bir tercih değil, aynı zamanda Şoray’ın canlandırdığı karakterlerin duygu dünyasını görsel düzlemde ifade etmenin bir aracıdır. Özellikle badem göz yapısının vurgulanması, onun bakışlarının seyirciyle kurduğu duygusal teması derinleştirmede önemli bir rol oynamıştır.

Göz makyajında kullanılan temel teknik, kalın ve belirgin siyah eyeliner (likit sürme) ile göz şeklinin çerçevelenmesidir. Bu uygulama, gözleri olduğundan daha büyük ve çekici gösterirken; aynı zamanda karakterin duygu yoğunluğunu görsel olarak yansıtmaya işlevi görür. Eyeliner’ın yanı sıra, takma kirpikler ve yoğun rimel kullanımıyla kirpiklerin hacmi artırılarak bakışlara teatral bir ifade kazandırılmıştır. Ayrıca göz kapağı kıvrımına uygulanan gölgeleme ve kontur teknikleri, gözün derinliğini vurgulayarak

Şoray'ın ekran personasının ayırt edici bir parçası hâline gelmiştir (Özen, 2023, s. 87-102).

3.4.2. Kaş Biçimi: Güç ve Masumiyetin Görsel Dengesinde Bir İfade Aracı

Yeşilçam döneminde kadın oyuncuların yüz estetiği, dönemin güzellik anlayışı kadar, sinemasal temsiliyetin dramatik ihtiyaçları doğrultusunda da şekillenmiştir (Arslan, 2011; Suner, 2006). Türkan Şoray'ın kaş biçimi, bu bağlamda sadece bir makyaj tercihi değil; karakter inşasının görsel ve simgesel bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Özellikle 1960'lı ve 70'li yıllarda popüler olan estetik normlara uygun şekilde, Şoray'ın kaşları kalın, belirgin ve keskin kavisli formda tasarlanmıştır (Kandiyoti, 1997). Bu biçim, yüz hatlarını çerçeveleyerek ifadenin gücünü artırmış; aynı zamanda kadının hem kırılgan hem de güçlü yönlerini bir arada sunan bir yüz dili oluşturmuştur. Kaş kalemi ile biçimlendirilmiş hatlar, kaş sabitleyiciler aracılığıyla net ve kalıcı bir görünüme kavuşturulmuştur. Bu estetik tercih, oyuncunun canlandığı karakterlerde sıkça karşılaşılan kararlılık, onur, inanç ve aynı anda duygusal saflık gibi niteliklerin mimiklerle uyum içinde yansıtılmasını sağlamıştır (Gledhill, 1997; Mulvey, 1975, s. 6-18). Türkan Şoray'ın kaş estetiği, bu yönüyle sadece dönem modasının bir uzantısı değil; aynı zamanda sinemanın kadın karakterlerine yüklediği çok katmanlı anlamların görsel bir simgesine dönüşmüştür.

3.4.3. Dudak Makyajı: Romantizmin ve Gücün Estetik Yansıması

Türkan Şoray'ın makyaj stilinde dudak estetiği, yalnızca güzelliğin tamamlayıcı unsuru değil; aynı zamanda onun beyaz perdede temsil ettiği kadın imgesinin duygusal ve simgesel boyutunu güçlendiren önemli bir öğedir. Dudaklar, hem romantik sahnelerde hem de dramatik kırılma anlarında izleyiciyle kurulan görsel temasın merkezinde yer alır.

Bu bağlamda, hafif kalınlaştırılmış dudak çizgisi, oyuncunun yüz ifadesine dolgunluk ve belirginlik kazandırmıştır. Dudak kalemiyle belirginleştirilen dış hatlar, rujla bütünleştirilerek hem biçim hem de renk açısından dengeli bir görünüm oluşturulmuştur. Tercih edilen ruj tonları genellikle doğal kırmızı, gül kurusu ya da mat vişne gibi tonlarda olup; hem sıcaklık hem de ciddiyet taşıyan bir etki yaratmıştır (Özen, 2023, s. 87-101). Bu estetik tercih, Türkan Şoray'ın aynı anda hem duygusal, kırılgan, sevgi arayan bir kadın hem de kararlı, güçlü ve onurlu bir figür olarak temsil edilmesine

olanak tanımıştır. Dudak makyajı bu ikili kimliğin görsel bir uzantısı olarak, seyircinin karakterle kurduğu empatik ilişkiyi derinleştirmiştir.

3.4.4. Ten Makyajı: Işıkla Biçimlenen Yüz Estetiği

Yeşilçam döneminde sinema teknolojisinin sınırlı olduğu koşullarda, oyuncu yüzlerinin sahne ışıkları altında net ve estetik bir biçimde yansıtılabilmesi için makyaj teknikleri özel olarak geliştirilmiştir. Türkan Şoray'ın ten makyajı, bu dönemin teknik gereklilikleriyle uyumlu biçimde, hem idealize edilmiş bir güzellik anlayışını hem de sahne ışıklarıyla uyumlu bir yüz ifadesini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, porselen görünüm elde etmek temel hedeflerden biri olmuştur. Kalın yapılı ve mat bitişli fondötenler, cilt yüzeyini eşitlemek ve ışığın kontrolsüz parlamasını önlemek için tercih edilmiştir. Makyajın kalıcılığını sağlamak ve ten üzerindeki yansımaları minimize etmek amacıyla da bebek pudrası veya dönemsel olarak yaygın şekilde kullanılan taş pudra ile sabitleme işlemi uygulanmıştır (Özen, 2023, s. 87-102). Bu teknik tercihler, yalnızca cilt kusurlarını gizlemek değil; aynı zamanda kamera önünde yüz hatlarını belirginleştirerek dramatik etkiyi güçlendirmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle mimiklerin daha net okunabilmesi ve yüzün üç boyutlu yapısının vurgulanması için kullanılan bu ten makyajı, Türkan Şoray'ın oyunculuk performansının görsel gücünü desteklemiştir.

Sonuç olarak, Şoray'ın yüzü Yeşilçam sinemasında yalnızca fiziksel bir yüzey değil; kadın temsiline, duygusal yoğunluğa ve yıldız imgesine dair kültürel bir yansıma alanı hâline gelmiştir. Ten makyajı da bu temsilin en temel yapı taşlarından biri olarak öne çıkmıştır.

3.4.5. Yanak Makyajı: Yüz Proporsiyonunun Estetik İnşası ve Duygusal İfade

Türkan Şoray'ın sinemasal yüz estetiğinde, yanaklara uygulanan makyaj teknikleri hem yüz biçiminin idealize edilmesi hem de karakterin duygusal hâlinin görsel olarak güçlendirilmesi amacıyla önemli bir rol oynamıştır. Yeşilçam döneminin kamera teknolojileri ve ışık kullanımı göz önünde bulundurularak, yüz hatlarının belirginleştirilmesi oyuncunun ekrandaki etkinliğini artıran bir strateji olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, elmacık kemiklerini vurgulamak için genellikle mercan ve gül tonlarında allıklar tercih edilmiştir. Sıcak renk skalasında yer alan bu tonlar, yüz ifadesine hem canlılık hem de yumuşaklık katmıştır. Uygulamada allık, yukarı

doğru yönelen fırça darbeleriyle uygulanarak, yüzün daha ince ve uzun görünmesi sağlanmış; bu teknikle hem ışık-gölge dengesi kurulmuş hem de yüzün ideal proporsiyonlara kavuşması hedeflenmiştir (Özen, 2023, s. 87-102). Aynı zamanda bu uygulama, özellikle duygusal yoğunluğu yüksek sahnelerde, yüzün ifade gücünü artırmış; kızaran yanak görünümü, karakterin utangaçlığı, heyecanı veya aşk duygusu gibi hâllerini simgesel düzeyde yansıtmak için işlevsel bir araç hâline gelmiştir. Böylece yanak makyajı yalnızca estetik değil, anlamsal derinliği olan bir görsel anlatım biçimi olarak sinema diline entegre edilmiştir.

3.4.6. Türkan Şoray Makyajında Kullanılan Malzemeler

Siyah Eyeliner: Dramatik bakışların temel ögesi (likit ya da kalem bazlı).

Takma Kirpik ve Rimel: Göz hacmini artıran klasik Yeşilçam malzemeleri.

Kaş Kalem ve Kaş Maskarası: Belirgin ve sabit kaşlar için.

Mat Fondöten ve Pudra: Parlama önleyici, sahne ışıklarına uygun cilt görünümü için.

Ruj ve Dudak Kalem: Gül kurusu, kırmızı ve vişne tonları yoğun olarak kullanılmıştır.

Allık: Mercan ve pembe alt tonlar.

Göz Farı: Toprak tonları ve açık bej ile gölgeleme tekniği uygulanmıştır.

Resim 13. Turkish Delight Makyajında Kullanılan Malzemeler (https://www.algetir.com/blog/icerik/turkishdelightmakeup?srsId=AfmBOood42bxAxc5vGED577I_Xc5y1RcGvveIoqXSQOXa3UqGnsxhIUf, 2025)

Turkish Delight makyajı, adını Türk mutfağının ikonik tatlısı olan lokumdan alan; yumuşak pastel tonlar, şeffaf dokular ve ışıltılı detayların ön plana çıktığı çağdaş bir makyaj trendidir (Corson, 2003). Bu stil, geleneksel Osmanlı renk estetiğini ve lokumun zarif renk paletini (pembe, kayısı, lavanta, şeker beyazı gibi tonlar) modern kozmetik tekniklerle harmanlayarak, hem nostaljik hem yenilikçi bir görünüm sunmaktadır (Negrin, 2008; Geczy & Karaminas, 2013). Bu makyaj anlayışı yalnızca estetik bir tercih değil; aynı zamanda kültürel bir imgenin yeniden yaratımıdır (Barthes, 1972). Turkish Delight makyajı, Osmanlı zarafeti ile günümüzün soft-glam trendi arasında bir köprü kurar. Özellikle uluslararası moda ve güzellik sahnelerinde Türk kimliğini çağdaş kodlarla temsil eden bir görsel ifade biçimi olarak dikkat çekmektedir (Entwistle, 2015).

3.5. TURKISH DELIGHT MAKYAJI VE ÖZELLİKLERİ

Ten: Işıltılı, nemli görünümlü ve doğal dokulu bir cilt ön plandadır. “Glass skin” etkisi yaratacak şekilde aydınlatıcılarla desteklenmiş hafif baz ürünleri tercih edilir.

Gözler: Yumuşak pembeler, pastel menekşe ve kayısı tonları far olarak uygulanır; göz pınarlarına inci ışıltısı verilir. Eyeliner genellikle ince ve buğulu biçimde sürülür.

Yanaklar: Allık olarak şeftali, mercan ya da şeker pembesi tonları kullanılır; yukarı doğru uygulanarak taze bir görünüm elde edilir.

Dudaklar: Gül kurusu, pastel pembe ve parlak şeffaf glosslarla yumuşak ve doğal ama sağlıklı bir görünüm hedeflenir.

Genel doku: Pudramsı ve saten bitişli ürünler, cilde lokumumsu bir yumuşaklık kazandırır.

Bu stil, yalnızca görsel bir tatmin değil; aynı zamanda Türk kültürel mirasının modern kozmetik dünyasındaki yeniden üretimi olarak da değerlendirilebilir (Barthes, 1972; Negrin, 2008). Turkish Delight makyajı, kültürel özgünlüğü küresel trendlere entegre eden çağdaş bir güzellik pratiği olarak öne çıkmaktadır (Entwistle, 2015).

Turkish Delight makyajı, adını aldığı geleneksel tatlıdan ilhamla oluşturulan özgün renk paletiyle dikkat çeken, yumuşak ama etkileyici bir estetik anlayışı sunar (Corson, 2003). Bu makyaj tarzı, özellikle pembe, lavanta, sıcak turuncu ve altın tonları gibi pastel ve ışıltılı renklerin dengeli kullanımıyla, cilde doğal bir parlaklık ve tazelik kazandırmayı hedefler. Söz konusu renklerin seçiminde hem renk psikolojisi (Birren, 1988) hem de

Osmanlı estetik mirası (Necipoğlu, 1991) belirleyici olmuştur; pembe saflığı ve zarafeti, lavanta romantizmi, turuncu canlılığı, altın ise asaleti temsil eder.

Makyajın uygulandığında; Dudaklarda hafif ve parlak tonlar tercih edilerek doğal ama sağlıklı bir ifade elde edilir. Göz makyajı, ışıltılı farlar ve yumuşak hatlı eyeliner ile aydınlatılır; bu da bakışlara tazelik ve incelik kazandırır.

Allık uygulamaları, yanaklara nazik bir renk dokunuşu ekleyerek yüze genç, enerjik ve ışıltılı bir görünüm sunar. Bu estetik kompozisyon, ağır kontür ve keskin hatlardan uzak durarak, ciltte “lokumumsu” bir yumuşaklık ve ışıkla bütünleşen bir dokusal his yaratır. Kullanıcısına adeta “tatlı bir ışıltı” kazandıran bu makyaj tarzı, hem gündüz sadeliğine hem de gece zarafetine uyartılabilir esnekliğe sahiptir. Bu yönüyle Turkish Delight makyajı, günlük kullanıma uygun bir doğallıkla, özel davetlerde ışıltı yansıtan sofistike bir ifadenin kesişiminde yer alır.

3.5.1. Sosyal Medya ve Ünlülerin Etkisi

Influencerlar ve ünlüler, sosyal medya platformlarında Turkish Delight makyajı uygulamalarını paylaşarak bu trendin yayılmasına büyük katkı sağlamıştır (Marwick, 2015, s. 137-160). Instagram, TikTok ve YouTube gibi platformlarda paylaşılan makyaj videoları, trendin hem genç kuşaklar hem de makyaj tutkunları arasında hızla popülerleşmesini sağlamıştır (Leaver, Highfield & Abidin, 2020). Ünlü makyaj sanatçılarının favori uygulama tekniklerini sergilemesi, trendin global ölçekte benimsenmesine olanak tanımaktadır (Rocamora, 2017, s. 25-40).

Yenilikçi Uygulama Teknikleri Makyaj sanatçıları, Turkish Delight makyajını uygularken geleneksel tekniklerin yanı sıra, özel ışıltı veren farlar, yüksek pigmentli dudak boyaları ve cilde parlaklık kazandıran aydınlatıcı ürünler kullanmaktadırlar (Corson, 2003). Bu teknikler, makyajın hem doğal hem de sofistike bir görünüm kazanmasını sağlamaktadır. Ürünlerin doğru kombinasyonu ile elde edilen bu estetik, makyaj severlere kendi tarzlarını yansıtmaya imkânı sunmaktadır (Entwistle, 2015).

3.5.2. Pazarlama ve Moda Dünyasında Turkish Delight Makyajının Konumlandırılması

Turkish Delight makyaj trendi, yalnızca bireysel güzellik pratiklerini etkilemekle kalmamış; aynı zamanda kozmetik ve moda endüstrisinin pazarlama stratejilerinde yer

bulan dikkat çekici bir estetik kod hâline gelmiştir (Rocamora, 2017; Entwistle, 2015). Özellikle global ve yerli kozmetik markaları, bu trende uyum sağlayarak sınırlı sayıda üretilen koleksiyonlar, tematik ürün serileri ve özel ambalaj tasarımları aracılığıyla pazardaki görünürlüklerini artırmaktadır. Ambalajlarda sıklıkla kullanılan pastel renkler, gül yaprağı desenleri, altın yaldızlı yazılar ve Osmanlı motifleri; ürünün sadece içerik değil, duyuşsal ve kültürel bir deneyim sunduğu mesajını vermektedir (Underwood, 2003, s. 62-76; Gunaratne, Finnegan & Wells, 2019).

Reklam kampanyalarında ise, bu makyaj stiline özgü taze ve parlak görünüm, zarif ve sofistike kadın imajlarıyla bütünleştirilerek, tüketicide hem nostalji hem yenilik hissi uyandırmaktadır (Geczy ve Karaminas, 2013). Moda ve güzellik dergileri, bu trendi yalnızca geçici bir akım olarak değil; belirli mevsimlere veya sosyal temsillere uygun bir “estetik yaklaşım” olarak ele almakta, hem profesyonel makyaj sanatçıların teknik önerilerine hem de stil ikonlarının uygulamalarına yer vererek geniş kitlelere ulaştırmaktadır (Barnard, 2013).

Böylece Turkish Delight makyajı, yalnızca bireysel kullanım için değil; güzellik endüstrisinin medya destekli tüketim dinamikleri içinde de yer edinmiş bir fenomen olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, makyajın yalnızca kozmetik bir işlem değil; aynı zamanda kültürel, ekonomik ve estetik bir temsil biçimi olarak yeniden üretildiğini göstermektedir. Turkish Delight makyajı bu anlamda, hem yerel kimlik öğelerinin küresel pazarda dolaşıma sokulması, hem de güzellik endüstrisinin güncel stratejilerinde nostalji, duyusallık ve zarafet temalarının yeniden paketlenmesi açısından örnek bir estetik ürün niteliği taşımaktadır.

3.5.3. Tüketici Tercihleri ve Turkish Delight Makyaj Trendinin Yaygınlaşması

Son yıllarda makyaj alanında gözlemlenen temel yönelimlerden biri, doğallık ve kişisel özgünlüğe duyulan artan ilgidir (Intel, 2021; Tiggemann ve Zaccardo, 2018, s. 1003-1011). Tüketiciler, yoğun kontür, ağır fondöten ve abartılı renklerden uzaklaşarak, daha sade, taze ve kendine özgü bir görünüm arayışına yönelmektedir. Bu bağlamda Turkish Delight makyajı, pastel tonlar, ışıldayan doku ve doğal parlaklık vurgusuyla, bu beklentilere güçlü biçimde yanıt veren çağdaş bir estetik anlayışı olarak öne çıkmaktadır (Entwistle, 2015). Söz konusu makyaj stili, sadece özel günlerde değil; günlük kullanımda da tercih edilerek yaygınlaşmakta, böylece trend niteliğinden çıkarak kişisel

bakım rutinlerinin kalıcı bir parçası hâline gelmektedir (Euromonitor, 2022). Hafif yapılı ürünlerle uygulanabilmesi, cilt tipinden bağımsız olarak uyarlanabilir oluşu ve farklı yüz hatlarına kolaylıkla entegre edilebilmesi, Turkish Delight makyajını çok yönlü ve erişilebilir kılmaktadır.

Özellikle Z kuşağı ve milenyaller, bu estetik yaklaşımı sadece güzellik aracı olarak değil; aynı zamanda kendini ifade etme biçimi olarak görmektedir (Fromm & Read, 2018). Sosyal medyada trendin yaygınlaşması, kullanıcıların bu stili farklı versiyonlarla yeniden üretmelerine olanak tanımış; böylece Turkish Delight makyajı tek tip değil, bireyselleşmiş varyasyonlarla geniş bir kullanıcı profiline ulaşmıştır (Leaver, Highfield & Abidin, 2020).

Bu durum, güzellik endüstrisinde giderek önem kazanan “kişiselleştirilmiş estetik deneyim” arayışının bir yansımasıdır (Pine & Gilmore, 1999). Turkish Delight makyajı, standart güzellik normlarının ötesine geçerek, kullanıcının kendi tarzını yaratabileceği esnek ve yaratıcı bir makyaj dili sunmaktadır. Bu esneklik, trendin sadece geçici bir moda değil; kültürel bir yönelim ve yaşam tarzı unsuru olarak konumlanmasına katkıda bulunmaktadır.

4. BÖLÜM

SAHNE TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ

4.1.HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY, TURKISH DELIGHT

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilere ilişkin bulgu ve sonuçlara yer verilmiştir. Araştırmaya dahil edilen Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight makyajları alt problemlere göre analiz edilerek; Estetik ve Renk, Makyaj Teknikleri, Temsiliyet, Dönemsellik, Anlatı Bağlantısı, Simgesellik, Geleneksel ve Çağdaş başlıkları altında incelenmiştir.

4.2. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARINDA ESTETİK VE RENK KULLANIMINA İLİŞKİN BULGULAR

4.2.1. Hürrem Sultan

Hürrem Sultan makyajına estetik ve renk olarak baktığımızda dikkati çeken duruşuyla zarafetini yansıtmaktadır. Osmanlı döneminde beyaz ten zarafet ve asalet göstergesiydi. Doğal ve öz olarak kullanılan malzemelerin de yüzde daha soft doğal bir yansıma olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla cilde aydınlık, berraklık veren malzemeler inci tozu, pirinç suyu olup bunlar cilde doğal kullanılan malzemelerdir.

Resim 14. Hürrem Sultan Makyajında Estetik ve Renk (<https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6>, 2025)

Cildi doğal nemlendiren bademyağı ve zeytinyağının yaygın olarak kullanılması da cilde yumuşak, şeffaf bir doku kazandırmaktadır. Hürrem Sultan'ın kaşları hafif kavisli ay şeklinde olup o dönemin güzellik simgesi olan kaş şekliydi. Ayrıca bu kaş şekli kendisinin göz yapısıyla bütünleştğinde derin, ciddi ve bazen sevimli bir ifade kazandırmaktadır. Kaşına sürmüş olduğu rastığın kına ve ceviz suyu ya da çay suyu karışımıyla daha doğal, yumuşak kızıl halini alması yine kızıl olan saçlarıyla da bir bütünlük oluşturmaktadır.

Gözler yeşil renkte olup yine o dönemde sürme taşı olarak bilinen taşın toz haline gelip incecik elenmesiyle göze sürme olarak kullanılmıştır. Gözleri daha sağlıklı parlak ve belirgin hale getiren sürme göze yuvarlak uygulanarak daha doğal görünüm kazandırmıştır. Yanaklar gül yaprağı ve yağ karışımıyla hafif renklendirilmiştir. Dudaklara nar ve vişne suyu ile doğal renk verilmiştir. Osmanlı da güzelliğin odak noktası kaşlar ve gözler olduğu için bu bölgelerin daha belirgin olması genel güzellik algısı için önemli rol oynamaktadır. Hürrem Sultan 'a uygulanan doğal makyaj renk ve doku olarak bütünlük oluşturduğu için estetik olarak güzel algılanmaktadır

4.2.2. Türkan Şoray

Türkan Şoray'ın fotoğraftaki makyajına estetik ve renk olarak baktığımızda burada yine masumiyetin yansıdığı zarif bir duruş görüyoruz. Kozmetik endüstrisinin yeni gelişmeye başlamasıyla birlikte makyaj malzemeleri daha gelişmiş olarak kullanılmaya başlanmıştır. Krem formunda kullanılan nemlendirici ciltte daha nemli bir görünüm sağlamıştır. Osmanlıya göre kapaticılık oranı daha yüksek olan fondöten mat ve yoğun kullanılarak yüz bölgesini aydınlatmıştır. Yine hafif pudra ile ten makyajı sabitlenerek pürüzsüz hale getirilmiştir. Böylelikle yüze uygulanacak makyaj kendini daha görünür hale getirmiştir. Burda kaşların başlangıç kısmı kalın düz ve ortası daha kavisli doğal görünümde. Burada yoğun odak bölgesi olan gözler kaşlarla birlikte adeta çerçeve içerisine alınmıştır. Koyu kahve olan saçlar ve ondan bir ton açık renk olan kaşlar açık kahve kaş kalemiyle daha doğal bir bütünlük sağlaması güzelliği çekici kılmıştır.

Resim 15. Türkan Şoray Makyajında Estetik ve Renk (<https://cz.pinterest.com/pin/290904457200507792/>, 2025)

Gözler koyu kahverengi iri ve badem şeklinde olup kalın kuyrukla daha belirgin hale getirilmiştir. Burada koyu kullanılan eyeliner ve yoğun kirpikler ile dolgunlaştırılmış maskara ile gözler daha ön plana çıkartılmıştır. Alt kirpiklere kullanılan maskara üstte uygulanan kadar yoğun olmadığı için bakışlarda yumuşak bir derinlik oluşmuştur. Yanaklarda elmacık kemikleri üzerine kullanılan hafif şeftali ve pembe arası allık ise yine doğallığına romantik hava kazandırmıştır. Dudaklar yine abartıdan uzak kenarları yumuşak bir dudak kalemiyle belirginleştirilmiştir. İçi hafif soft açık gül rengiyle doldurulan dudaklara dolgun bir görünüm kazandırılmıştır.

Genel olarak gözler haricinde kullanılan hafif renkler sıcak kahve, gül kurusu ve şeftali tonlar ön planda kullanılmıştır. Gözlerde kullanılan klasik siyah renk gözleri ön plana çıkarmıştır. Bakışlara da estetik doğal, derin simgesel bir ifadeyle güzel bir çalışma olmuştur.

4.2.3. Turkish Delight

Son dönemde tüm dünyaya hızla yayılan bu makyaj stili, özellikle 2020’li yıllardan sonra makyaj sanatçılarının retro makyaj uygulamalarıyla birlikte makyaj severlerin trendi haline gelmiştir. Global anlamda popülerlik kazanan Tukiş Delight makyajı tüm dünya starları tarafından tercih edilen çağdaş makyaj imajı kazanmıştır.

Resim 16. Türkish Delight Makyajında Estetik ve Renk ([https:// anlatilananinotesi .com.tr/20250224/sosyal-medyada-yukselen-trend-turkish-delight-makyaji-nedir-nasil-yapilir-1093940087.html](https://anlatilananinotesi.com.tr/20250224/sosyal-medyada-yukselen-trend-turkish-delight-makyaji-nedir-nasil-yapilir-1093940087.html), 2025)

Türkan Şoray'ın fotoğraftaki makyajına estetik ve renk olarak baktığımızda burada başın ve gözlerin hafifçe yana devrik olması, yukarı bakan yoğun, dolgun gözlerin zarafetine, farklı bir eda ve çekicilik kazandırmıştır. Krem formunda kullanılan ince ve emilimi yüksek olan nemlendiriciler cilt zeminine ipeksi görünüm kazandırmıştır. Ayrıca cilt eşitleyici, yüksek kapatıcı özelliği olan ince fondöten ya da BB krem ile cilt parlak, pürüzsüz, canlı bir cilt görünüm kazanmıştır. Yine elmacık kemikleri üstü, burun ucu, kaş altına incecik uygulan parlak highlighter yüze canlı ışıltı efekti katmıştır. Burada kaşlar daha kalınca olup doğal haliyle kavisli bırakılmıştır. Odak bölgesi yine gözler olup, göz üzerine uygulanan yumuşak bronz tonlar, kuyruklu çekilen eyeliner daha yumuşak kullanılarak gözleri daha ön plana çekmektedir. Yine maskara belirgin olup kirpiklerde doğal dolgun bir efekt oluşturmaktadır. Böylece iri, badem göz şekli dikkati çeken bölgedir. Yüzde kullanılan hafif şeftali, pembe ve rose tonları allık arası doğallığına romantik hava katmıştır. Dudaklar yine abartıdan uzak nude pembe gül kurusu gloss ya da balm ile yumuşak olarak belirginleştirilmiştir. Genel olarak burada soft renklerin dokusu dikkati çekmiştir. Türk lokumu palet renkleri yüzde ve gözlerde kullanıldıktan estetik doğal, fresh, simgesel bir ifadeyle romantikliği çağrıştırmaktadır.

4.2.4. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARINDA KULLANILAN TEKNİKLERE İLİŞKİN BULGULAR

4.2.5. Hürrem Sultan

Mat ten tekniği: Yüzde porselen görünüm elde etmek için doğal kapatıcı olarak pirinç suyu ile cilt beyazlatılmış inci tozu ile bu görüntü matlaştırılarak sabit hale getirilmiştir.

Kaş tekniği: Kaşlara yarım ay şekli kazandırılmış olup rastık kına, ceviz suyu ya da çay ile karıştırılıp doğal olarak renklendirilmiştir.

Gözlerde sürme taşı (bugünkü soft smokey) tekniği: Göz bölgesine sürme uygulanıp, yuvarlak yumuşak çerçeve içerisine alınan gözler böylece doğal güzelliği ile sağlıklı bir şekilde korunmuştur.

Allık Tekniği: Doğal gül ile karıştırılmış hafif renklendirilmiş yağ yanakları oldukça sade pembeleştirilmiştir.

Dudaklarda teknik: Doğal nar ve vişnenin renkleri kullanılarak dudaklar doğal haliyle sade olarak renklendirilmiştir.

Resim 17. Hürrem Sultan Makyajında Kullanılan Teknikler (<https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6>, 2025)

Monokromatik renk tekniği: Burada latince mono; tek kromatik ise renkle ilgili anlamı taşımaktadır. Yani Hürrem Sultan'ın yüz bölgesine birbiriyle uyumlu uygulanan

renkler tamamlayıcı unsur oluşturmıştır. Burada yarı monokromatik (analog) uyum tek renk tonu ile değil birbirine yakın renklerin kullanımı ile birlikte bütüncül görseli oluşturmaktadır.

4.2.6. Türkan Şoray

Mat Ten ve Porselen Etkisi Tekniği: Yüz bölgesinde yoğun mat kapaticılığı yüksek fondöten kullanılmış ve pudra ile bu görünüm sabitlenerek cilt pürüzsüz hale getirilmiştir.

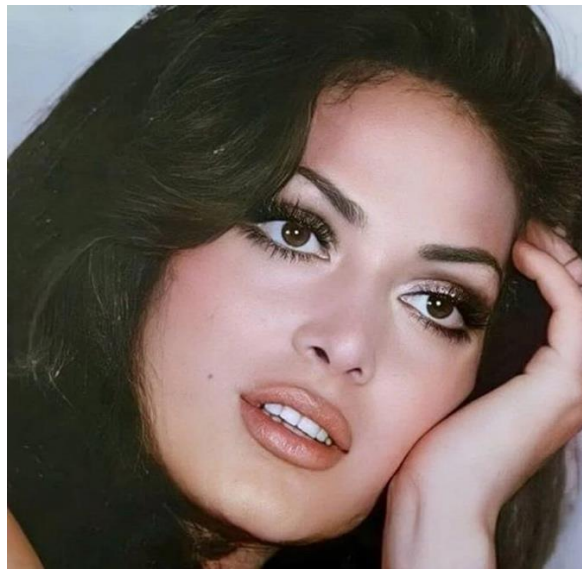
Kaş Tekniği: Başlangıç kısmı kalın düz olup orta kısmı kavisli olan kaşlar açık kahverengi kaş kalemi kullanılarak daha doğal hale getirilmiştir.

Gözlerde Eyeliner Tekniği: Gözlerde eyeliner badem formunda uygulanmış ve uç kısımlara kalın kuyruk uygulanarak belirgin hale getirilmiş, yoğun sürülen maskara ile gözler ön plana çıkarılmıştır.

Allık Tekniği: Yanaklarda elmacık kemikleri üzerine kullanılan hafif şeftali ve pembe arası tonlar yüze daha doğal renk kazandırarak romantik hava katmıştır.

Dudaklarda Teknik: Dudaklar abartıdan uzak yumuşak kalemle belirginleştirilip içi doğal gül rengiyle renklendirilmiş olup dolgunlaştırılarak doğal görünüm kazandırılmıştır.

Monokromatik Renk Tekniği: Türkan Şoray makyajında birbirini tamamlayan uyumlu renkler kullanılarak burada da yarı monokromatik (analog) renklerle bütünsel görsel oluşturulmuştur.

Resim 18. Türkan Şoray Makyajında Kullanılan Teknikler (<https://www.ogaste.com/magazin/turkish-delight-akimina-uydu-50656>, 2025)

4.2.7. Turkish Delight

Ten Makyajında Soft Teknik: Burada emilimi yüksek bir nemlendiriciyle cilt iyice yumuşatılır. Amaç üzerine uygulanacak renk eşitleyici ince formlu fondöten ya da BB kremin cildi canlı, parlak hale getirmesi olmasıdır.

Kaş Tekniği: Kaşlar burada kalın haliyle kavisli bırakılarak teknik olarak kendi doğal haliyle kullanılır.

Gözlerde Eyeliner Tekniği: Yumuşak bronz ton eyeliner bazen kahverengi yumuşak geçişli kullanılır. Bazen üzerinden far ile gölge şeklinde daha yumuşak soft olarakta geçilebilir. Kirpiklere dolgun efektile uygulanan maskara gözleri daha ön plana çıkarır.

Allık Tekniği: Yüzde kullanılan hafif şeftali, pembe ve rose tonları renk cilde doğal renkli görünüm kazandırır.

Dudaklarda Teknik: Dudaklar yine abartıdan uzak nude pembe gül kurusu gloss ya da balm ile yumuşak olarak belirginleştirilerek doğal olarak renklendirilir.

Resim 19. Turkish Delight Makyajında Kullanılan Teknikler (<https://www.ogaste.com/magazin/turkish-delight-akimina-uydu-50656>, 2025)

Monokromatik Tekniği: Yüzün genelinde uygulanan açık renkler ya da tonlar yüzün her bölgesinde kullanılarak tam monokromatik (tek bir rengin yansıması) teknik kullanılmıştır. Tek rengin tonlamaları yüzde farklı bir etki yaratarak genelde zarif fresh ve soft bir görünüm sağlar. Bu da zaten Turkish Delight makyajının en önemli sade görünümlü yansımasını oluşturur.

4.3. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARINDA TEMSİLİYET KULLANIMINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu çalışmada incelenen Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight temsilleri, farklı tarihsel dönemlere, kültürel bağlamlara ve toplumsal beklentilere dayanan kadınlık imgelerinin makyaj aracılığıyla nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Temsiliyet bağlamında her figür, belli bir estetik dil ve söylem üzerinden, toplumsal cinsiyet rollerini, güç ilişkilerini ve idealize edilen kadın kimliklerini temsil etmektedir.

4.3.1. Hürrem Sultan

Tarihsel bir karakterin güncel görsel kültürde yeniden kurgulanmasıdır. Bu temsilde makyaj; güçlü ve belirgin kaşlar, yoğun göz vurgusu ve sıcak tonların hâkim olduğu ten makyajıyla tarihsel otorite, zeka ve cazibenin birleşimini görsel olarak yansıtır. Makyaj burada yalnızca estetik değil, aynı zamanda siyasal bir temsildir; kadının iktidar ilişkileri içindeki yerini ve stratejik gücünü somutlaştıran bir unsura dönüşmektedir. Bu bağlamda Hürrem Sultan, hem tarihsel hem de günümüz izleyicisi açısından karizmatik ve iktidar sahibi bir kadın imgesi olarak temsil edilmektedir.

Resim 20. Hürrem Sultan Makyajında Temsiliyet (<https://www.diyadinnet.com/bilgi-688-hurrem-sultan>)

4.3.2. Türkan Şoray

Türk sinemasının altın çağında inşa edilen "ideal Türk kadını" modelini yansıtır. Şoray'ın makyajında belirgin eyeliner, uzun kirpikler ve yumuşak pastel tonlar öne çıkar; bu estetik, masumiyet, duygusallık ve ulaşılamazlık gibi niteliklerle bütünleşir. Şoray'ın temsil ettiği kadın imgesi, geleneksel değerlerle uyumlu, ancak sinemasal anlatı aracılığıyla modern bir auraya da sahip bir figür olarak konumlandırılır. Bu bağlamda makyaj hem nostaljik hem de ahlaki bir idealin görsel temsilcisi olarak işlev görmektedir.

Resim 21. Türkan Şoray Makyajında Temsiliyet (<https://se.pinterest.com/pin/1041809326301203076/>, 2025)

4.3.3. Turkish Delight

Batı merkezli anlatılarda öne çıkan oryantalist kadın imgesini yansıtır. Bu temsilde makyaj; yoğun ışıltı, simli göz farları, parlak rujlar ve ciltte belirgin kontrastlarla egzotizm ve tutkunun görsel karşılığını oluşturur. Burada kadın figürü, gizemli, baştan çıkarıcı ve Batılı bakışa göre “öteki” olan Doğu'nun fantezi nesnesi olarak sunulmaktadır. Bu temsil, Edward Said'in oryantalizm kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, kültürel kalıp yargı ve güç ilişkilerinin makyaj estetiği üzerinden yeniden üretildiği bir alan olarak okunabilir.

Resim 22. Turkish Delight Makyajında Temsiliyet (<https://www.herkesicinguzellik.com/makale/turkish-delight-makeup-trendi-yumusak-tonlarla-isiltili-bir-gorunum-yarat,> 2025)

Karşılaştırmalı analiz sonucunda, üç figürün temsiliyetinde makyajın sadece estetik bir uygulama değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve ideolojik söylemlerin taşıyıcısı olduğu görülmektedir. Hürrem Sultan’da stratejik güç ve politik kadınlık; Türkan Şoray’da duygusal bütünlük ve ahlaki kadınlık; *Turkish Delight*’ta ise erotize edilmiş, egzotik kadınlık ön plandadır. Bu yönüyle makyaj, kadın temsillerinin kültürel kodlarını inşa eden ve pekiştiren bir ifade biçimi olarak değerlendirilmektedir.

4.4. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ TEMSİL ETTİĞİ DÖNEME İLİŞKİN BULGULAR

Makyaj, yalnızca bireysel tercihlere değil; yaşanan dönemin kültürel yapısına, teknolojik gelişmelerine ve toplumsal normlarına doğrudan bağlı bir ifadedir. Her çağ, kadına dair estetik ideallerini farklı biçimlerde üretmiş ve bu üretim sürecinde makyaj, dönemin ruhunu yansıtan bir araç olarak devreye girmiştir. Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight temsilleri, farklı zaman dilimlerinde makyajın ne şekilde anlam kazandığını gösteren somut örneklerdir.

4.4.1. Hürrem Sultan

16. yüzyıl Osmanlı’sında güzellik, sadelik ve doğayla uyumlu olma haliyle tanımlanmıştır. Hürrem Sultan’a atfedilen estetik uygulamalar; inci tozu, sürme taşı, pirinç suyu gibi doğadan elde edilen malzemelere dayanır. Kimyasal ürünlerin bulunmadığı bu dönemde, güzellik anlayışı; doğallıkla saflığın birleştiği bir zarafet

üzerinden inşa edilmiştir. Makyaj burada yalnızca görünümü değil, aynı zamanda soyluluğu ve duruluğu temsil eden bir göstergedir. Dönemin makyajı ciltteki berraklığı vurgularken, göz ve kaş belirginliğiyle karakterin derinliğini ön plana çıkarır.

Resim 23. Hürrem Sultan Temsil Ettiği Dönem (<https://www.pinterest.com/ndevrishadze/hurrem>, 2025)

4.4.2. Türkan Şoray

20. yüzyılın ortalarında Türkiye’de hızla gelişen sinema endüstrisiyle birlikte, kadın yüzü ekranlarda yeniden biçimlenmiştir. Türkan Şoray’ın temsil ettiği güzellik anlayışı, bu sürecin en güçlü yansımalarından biridir. Göz makyajındaki belirginlik, dramatik ifade yaratmak amacıyla yoğunlaştırılmış; buna karşılık dudaklar ve ten, pastel tonlarla dengelenmiştir. Bu dönemin makyajında teknikler gelişmiş, ürün çeşitliliği artmıştır. Ancak buna rağmen aşırılıktan kaçınılmış; kadın hâlâ zarif, naif ve ahlaklı bir figür olarak korunmuştur. Şoray’ın görünümü, dönemin kadınlık idealiyle örtüşen bir sinemasal sembol hâline gelmiştir.

Resim 24. Türkan Şoray Temsil Ettiği Dönem (<https://www.pinterest.com/pin/578431145886656664/>, 2025)

4.4.3. Turkish Delight

Günümüz makyaj temsillerinden Turkish Delight stili, dijital dünyanın estetik beklentileriyle bireysel görünümün nasıl örtüştüğünü gösterir. Bu makyaj biçimi, sosyal medya algoritmalarının beğeni estetiğiyle şekillenir: parlak bitişli fondötenler, soft tonlarda farlar, hafif ışıltılar ve “nude” dudaklar. Kullanılan teknikler hem gelişmiş hem de yüzde ‘doğal ama mükemmel’ bir etki bırakacak şekilde optimize edilmiştir. Bu dönem, bireysel seçimlerden çok, kolektif beğeniye dayalı görsel normlarla belirlenmektedir. Turkish Delight makyajı, yalnızca bir estetik tercih değil; aynı zamanda görünürlüğü sürdürme stratejisidir.

Resim 25. Turkish Delight Temsil Ettiği Dönem (<https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/>, 2025)

4.5. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ ANLATI BAĞLANTISINA İLİŞKİN BULGULAR

Makyaj, yalnızca yüzeysel bir estetik müdahale değil; karakterin anlatı içindeki konumunu, duygusal dünyasını ve toplumsal mesajını biçimlendiren anlatısal bir araçtır. Bu bağlamda Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight temsilleri, yüzeydeki kozmetik uygulamaların ötesinde, anlatılarla iç içe geçmiş bütünlüklü kimlik formları olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.5.1. Hürrem Sultan

Tarihsel anlatılarda Hürrem Sultan, yalnızca bir Osmanlı saray kadını değil; aynı zamanda güç ilişkilerini ustalıkla yöneten bir figürdür. Bu karaktere uygulanan makyaj, onun zekâsı, entrikacı yönü ve duygusal karmaşasını destekleyecek şekilde tasarlanmıştır. Yüz hatlarını belirginleştiren doğal sürmeler, ince kaş kemeri ve sade ten rengi; hem onun zarif doğasını hem de olaylara karşı serinkanlı duruşunu yansıtır. Bu görsel tercihler, Hürrem'in hikâyedeki ilerleyişiyle paralel bir şekilde karakterin dönüşümünü izleyiciye sezdirir. Makyaj, burada anlatının dramatik gelişimini destekleyen görsel bir dil işlevi görür.

Resim 26. Hürrem Sultan Makyajının Anlatı Bağlantısı (<https://en.wikipedia.org/wiki/Roxelana>, 2025)

4.5.2. Türkan Şoray

Yeşilçam sinemasında Türkan Şoray'ın canlandığı karakterler sıklıkla içe dönük, fedakâr, sevgi dolu ama bir o kadar da güçlü kadınları temsil eder. Bu anlatı yapısı içinde, Şoray'ın makyajı yalnızca bir yüz güzellemesi değil, duygusal zenginliğin yüzeydeki izdüşümüdür. Özellikle gözlerdeki belirgin eyeliner ve rimel uygulamaları, karakterin içsel çatışmalarını ve dramatik gerilimlerini daha görünür kılar. Hafif allık ve doğal dudak tonları ise, karakterin sadeliğini ve samimi kişiliğini pekiştirir. Makyaj, burada izleyici ile karakter arasında bir bağ kurar; anlatının duygusal tonunu yüz ifadesiyle hizalar.

Resim 27. Türkan Şoray Makyajı Anlatı Bağlantısı (<https://meloknows.com/blog/turkish-delight-makeup-turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir>, 2025).

4.5.3. Turkish Delight

Turkish Delight makyajı, anlatıdan çok görselliğin öncelik taşıdığı dijital çağ temsillerinden biridir. Buradaki karakter çoğu zaman herhangi bir hikâyeye doğrudan bağlı değildir; aksine makyajın kendisi hikâyeye dönüşmüştür. Soft parlaklıklar, pastel tonlar ve ışık oyunları ile oluşturulan görüntü, karaktere dair derin bir arka plan sunmaz; bunun yerine anı yakalayan, etkileyici ama geçici bir estetik atmosfer kurar. Bu makyaj biçimi, anlatının yerini görselliğe bıraktığı bir dönemin göstergesidir. Karakter, yalnızca görünür olmakla var olur; makyaj, hikâye anlatmaz, görsel etki yaratır. Üç figürün makyaj temsilleri, ait oldukları anlatı yapılarından bağımsız düşünülemez.

Resim 28. Turkish Delight Makyajı Anlatı Bağlantısı (<https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/>, 2025)

Hürrem Sultan'da makyaj, tarihsel kurgunun bir tamamlayıcısıdır.

Türkan Şoray'da makyaj, duygusal çözümlemeye aracıdır.

Turkish Delight'ta ise makyaj, anlatının yerini alan estetik bir stratejiye dönüşür.

Bu çerçevede makyaj, sadece estetik değil, anlatının ritmini, tonunu ve duygusal derinliğini izleyiciye aktaran bir görsel anlatım aracıdır.

4.6. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ SİMGESELLİĞE İLİŞKİN BULGULAR

Makyaj, yalnızca bedeni süsleyen bir uygulama değil; aynı zamanda belirli değerleri, kimlikleri ve toplumsal mesajları semboller yoluyla görünür kılan kültürel bir araçtır. İncelenen üç figür – Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight – makyaj aracılığıyla dönemsel ve toplumsal simgeleri beden üzerinden taşıyan, görsel olarak kodlanmış üç farklı kadınlık temsilini sunmaktadır. Her biri, kullandığı renk, doku, çizgi ve yoğunlukla belirli anlamları çağırarak birer sembolik anlatı ögesi haline gelir.

4.6.1. Hürrem Sultan

Hürrem Sultan'a atfedilen makyaj uygulamaları, yalnızca estetik değil; aynı zamanda simgesel bir temsildir. Beyaz ten, Osmanlı döneminde soyluluk ve asaleti simgelerken; ince kaşlar, yumuşak sürmeler ve hafif renklendirilmiş dudaklar, kadının doğallık içinde saklı gücünü temsil eder. Buradaki makyaj, hem bir saray kadınının itibarını hem de karakterin stratejik zekâsını yansıtır. İnci tozu ve pirinç suyu gibi geleneksel malzemeler hem fiziksel aydınlığı hem de metaforik "aydınlanmışlık" hâlini çağırır. Bu anlamda Hürrem'in makyajı, görünüşün ötesinde bir anlam taşıyıcısı, tarihsel belleğin görsel bir ifadesidir.

Resim 29. Hürrem Sultan Makyajı Simgesel (<https://tr.pinterest.com/pin/750904937856223045/>, 2025)

4.6.2. Türkan Şoray

Hürrem Sultan'a atfedilen makyaj uygulamaları, yalnızca estetik değil; aynı zamanda simgesel bir temsildir. Beyaz ten, Osmanlı döneminde soyluluk ve asaleti

simgelerken; ince kaşlar, yumuşak sürmeler ve hafif renklendirilmiş dudaklar, kadının doğallık içinde saklı gücünü temsil eder. Buradaki makyaj, hem bir saray kadınının itibarını hem de karakterin stratejik zekâsını yansıtır. İnci tozu ve pirinç suyu gibi geleneksel malzemeler hem fiziksel aydınlığı hem de metaforik "aydınlanmışlık" hâlini çağırıştırır. Bu anlamda Hürrem'in makyajı, görünüşün ötesinde bir anlam taşıyıcısı, tarihsel belleğin görsel bir ifadesidir.

Resim 30. Türkan Şoray Makyajı Simgesel (<https://www.pinterest.com/ideas/turkish-delight-makeup/898382912378/>, 2025)

Türkan Şoray'ın sinemadaki makyaj temsili, onun canlandığı karakterlerin ahlaki duruşunu ve duygusal saflığını sembolize eder. Kalın eyeliner ve yoğun kirpikler, dramatik ve derin bakışları vurgularken; pastel tonlardaki dudak ve yanak makyajı, içsel inceliği simgeler. Bu kontrast yapı, karakterin hem duygusal hem de güçlü yanlarını bir araya getirir. Özellikle gözlerin belirginleştirilmesi, gözün bir ifade aracı olarak kullanılmasını destekler. Böylece Türkan Şoray'ın yüzü, yalnızca bir estetik yüzey değil, aşk, fedakârlık ve sabır gibi duyguların ikonografik bir temsili haline gelir.

4.6.3. Turkish Delight

Turkish Delight makyajı, günümüz tüketim kültürünün ve sosyal medya estetiğinin simgesel diline aittir. Buradaki makyaj, parlaklık, ışıltı, pastel tonlar ve 'nude' renklerle oluşturulan idealize edilmiş, ancak sahici olmayan bir doğallık izlenimi sunar. Bu görsel strateji, makyajı bir bireysel ifade değil, bir görünürlük pratiği hâline getirir. Dudaklara uygulanan gloss, cilde yansıtılan ışık oyunları ve highlighter vurguları, yalnızca güzellik değil, dikkat çekme arzusunun da simgesel karşılığıdır. Turkish Delight estetiği, kadın bedenini bir tür "soft lüks" ile donatarak, onun hem ulaşılabilir hem de büyüleyici olmasını sağlayan bir simgeler bütünüdür.

Resim 31. Turkish Delight Makyajı Simgesel (<https://in.pinterest.com/pin/hrrem-sultan-519180663313362627/>, 2025)

4.7. HÜRREM SULTAN, TÜRKAN ŞORAY VE TURKISH DELIGHT MAKYAJLARININ GELENEK VE MODERN YAPISINA İLİŞKİN BULGULAR

Makyaj, yalnızca estetik değil; aynı zamanda bir kültürel aidiyet, zamanın ruhu ve toplumsal kimliklerin dışavurumu olarak değerlendirildiğinde, gelenek ve modernlik arasındaki geçişleri görünür kılan güçlü bir göstergedir. Bu bağlamda Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight temsilleri; farklı dönemlerin kadın imgesini estetik müdahaleler üzerinden taşıyan üç ayrı katmandır. Her biri, makyaj uygulamaları aracılığıyla yaşanan zamanın sosyo-kültürel yönelimlerini, güzellik normlarını ve kadına biçilen rolleri yansıtır.

4.7.1. Hürrem Sultan

Hürrem Sultan'ın temsili, Osmanlı saray estetiği bağlamında geleneksel güzellik anlayışını yansıtır. Makyaj uygulamaları, doğadan elde edilen malzemelerle sınırlıdır: sürme taşı, ceviz kabuğu suyu, nar özü, pirinç suyu, gül yağı gibi içerikler, kimyasaldan uzak ve vücutla uyumlu bir sadelik sunar. Burada amaç, yüzü değiştirmekten ziyade, var olan güzelliği zarif biçimde vurgulamaktır. Bu yönüyle Hürrem Sultan makyajı,

güzelliğin doğallıkla bütünleştiği geleneksel anlayışın bir taşıyıcısıdır. Estetik müdahale minimum düzeyde tutulmuş, doğa ile insan arasındaki uyum korunmuştur.

Resim 32. Hürrem Sultan Makyajı Gelenek-Modern (<https://ru.pinterest.com/pin/549650329542365337/>, 2025)

4.7.2. Türkan Şoray

1970’li yılların Yeşilçam yıldızı Türkan Şoray’ın makyajı, modern kozmetik araçlarının devreye girmesiyle geleneksel kodların yeniden yorumlandığı bir görsel form sunar. Fondöten, eyeliner, rimel gibi ürünlerin kullanımı artmış; ancak bu modern uygulamalar geleneksel estetik değerleri ihlal etmeyecek ölçüde kontrollü biçimde uygulanmıştır. Gözlerin belirginleştirilmesi, kadın kimliğinin sinemasal temsiliyle özdeşleşmiş; doğal tonlar ise karakterlerin duygusal ve ahlaki yapısını koruyacak şekilde tercih edilmiştir. Bu görünüm, geleneksel değerlerle modern tekniklerin bir araya geldiği melez bir estetik kimlik ortaya koyar.

Resim 33. Türkan Şoray Makyajı Gelenek-Modern (<https://www.urfanatik.com/turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir>, 2025)

4.7.3. Turkish Delight

Turkish Delight makyajı, günümüzün global kozmetik anlayışı içinde modernliğin görsel kodlarını temsil eder. Soft glam tarzı, şeffaf dokular, highlighter kullanımı, nude tonlar ve gloss gibi ürünlerle oluşturulan bu görünüm, geleneksel sadeliğin yerini ışıltı oyunları ve biçimlendirilmiş yapay bir doğallığa bırakmıştır. Modern makyajda yüz artık sadece güzelleştirilmez; aynı zamanda yeniden şekillendirilir, filtrelenir, dönüştürülür. Bu temsilde gelenekten iz yoktur; makyaj, bireyin estetik ifadesinden çok, çağın dijital görünürlük ihtiyacına hizmet eder. Böylece Turkish Delight, postmodern güzellik anlayışının bir yansıması hâline gelir.

Resim 34. Turkish Delight Gelenek-Modern (https://www.youtube.com/supportedbrowsers?next_url=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DPA25G9H3EOY, 2025)

SONUÇ

Bu araştırmada, makyaj uygulamalarının yalnızca kozmetik bir tercih değil, aynı zamanda kültürel, tarihsel ve anlatısal bağlamların etkileşimiyle oluşan katmanlı bir ifade biçimi olduğu ortaya konmuştur.

Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight temsilleri üzerinden yapılan tematik analiz; makyajın estetikten çok daha fazlasını temsil ettiğini, bir dönem ruhunu, toplumsal cinsiyette rolleri, anlatısal kurguya dahil edilme biçimlerini ve sembolik göndermelerini taşıdığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında yapılan analizler, estetik tercihler ve renk kullanımlarının yalnızca görsel bir bütünlük sağlamadığını, aynı zamanda her figürün temsil ettiği kimliğin anlamlandırılmasında belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Hürrem Sultan örneğinde, dönemin doğallık ve asalet anlayışı doğrultusunda yumuşak tonlar ve geleneksel malzemelerle sade fakat soylu bir görünüm oluşturulmuştur. Türkan Şoray figüründe, duygusal yoğunluk ve nostaljik zarafet pastel renk paletleri aracılığıyla yansıtılmış, dramatik göz makyajı ile estetik vurgu güçlendirilmiştir. Turkish Delight stilinde ise dijital çağın parlıtlı, filtrelenmiş ve yapay doğallık anlayışı doğrultusunda ışıltılı dokular, nude tonlar ve parlak ten ürünleri tercih edilmiştir. Bu bağlamda, estetik ve renk tercihleri aracılığıyla makyajın yalnızca yüzeysel bir uygulama değil, temsil edilen kadın kimliğini estetik bağlamda pekiştiren kültürel bir araç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Analiz bulguları, makyaj tekniklerinin yalnızca estetik bir uygulama değil, aynı zamanda figürlerin temsil ettikleri dönemsel ve kültürel değerlerle bütünleşmiş bir anlatım aracı olduğunu göstermektedir. Hürrem Sultan figüründe, yüz hatlarını belirginleştirmeden doğal güzelliği ön plana çıkaran sade ve geleneksel teknikler tercih edilmiştir. Türkan Şoray'ın temsili, dramatik bakışı vurgulayan yoğun göz makyajı ve dengeli ten uygulamaları ile sinemasal estetiği desteklemiş, duygusal derinlik yaratmıştır. Turkish Delight makyajında ise dijital çağın görsellik kriterlerine uygun olarak parlak dokular, ışığı yansıtan ten ürünleri ve kusursuz cilt illüzyonu oluşturan detaycı teknikler öne çıkmıştır. Bu kapsamda, makyaj tekniklerinin tarihsel süreçte doğallıktan dijital estetik optimizasyona evrildiği ve her dönemin güzellik anlayışına hizmet edecek biçimde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Temsiliyet açısından yapılan çözümlemelerde ise makyajın her bir figürün tarihsel ve kültürel bağlam içindeki kadınlık temsiline doğrudan katkı sunduğu görülmektedir. Hürrem Sultan, güçlü ve stratejik bir saray kadını olarak tarihsel temsilde konumlandırılırken; Türkan Şoray, halkın duygusal, dürüst ve ahlaklı kadın idealini yansıtan sinema figürü olarak kabul edilmiştir. Turkish Delight ise farklı kültürel yapı taşı olarak ele alınmakta; somut güzellik anlayışıyla dijital çağın cazibeli ve çekicilikle ön plana çıkan kadın imgesini temsil etmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen üç farklı figürün makyaj temsilleri üzerinden yapılan değerlendirme, makyajın yalnızca bireysel bir tercihten ibaret olmayıp, her dönemin kültürel yapısı, estetik anlayışı ve teknolojik olanakları doğrultusunda biçimlendiğini ortaya koymuştur. Hürrem Sultan döneminde geleneksel ve doğaya dayalı malzemelerle sade güzellik ideali benimsenirken; Türkan Şoray temsili, 20. yüzyılın teknik gelişmelerle harmanlanmış ama ölçülü estetik anlayışını yansıtmaktadır. Turkish Delight ise dijital çağın görünürlük temelli estetik normlarını simgelemektedir. Bu bağlamda, makyajın her dönem kendi sosyo-kültürel bağlamında anlam kazanan bir temsil aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada makyajın yalnızca estetik bir görünüm aracı değil, aynı zamanda anlatı yapısı içinde karakterlerin kimlik inşasını ve temsiliyetini destekleyen önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuştur. Hürrem Sultan'da makyaj, siyasi güç, asaleti ve zarafeti pekiştiren görsel bir stratejiye dönüşmüştür. Türkan Şoray figüründe ise makyaj, masumiyet ve çekicilik arasında kurulmuş duygu yüklü bir dengeyle sinemasal anlatının estetik altyapısını güçlendirmiştir. Turkish Delight stilinde ise makyaj, bireysel imajın sosyal medya ortamında inşa edilmesini sağlayan dijital bir anlatı aracına evrilmiştir. Bu çerçevede, makyajın anlatı bağlamında figürlerin dönüşüm süreçlerini ve temsil ettikleri kadınlık formlarını görünür kılan kültürel bir anlatı katmanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak makyaj uygulamalarının tarihsel süreçte yalnızca teknik araçlar bakımından değil, aynı zamanda işlevsel ve anlam boyutları açısından da önemli bir dönüşüm geçirdiğini ortaya koymuştur. Geleneksel dönemde makyaj, doğallık, sadelik ve zarafet gibi değerlere hizmet eden bir ifade biçimi iken; çağdaş ve dijital dönemde, görünürlüğü artırma, estetik normlara uyum sağlama ve dijital beğeni kültürüne hitap etme işlevini üstlenmiştir. Bu dönüşüm, sadece kullanılan malzemeler ve tekniklerde değil, makyajın kadına dair toplumsal temsilde üstlendiği anlamda da

belirginleşmektedir. Bu bağlamda, makyajın geleneksel temsillerde doğal bir zarafeti, çağdaş temsillerde ise performatif bir görünürlüğü önceleyen çok katmanlı bir kültürel pratik hâline geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, makyajın estetik bir uygulamanın ötesinde kültürel, anlatısal ve simgesel boyutlar taşıdığı ortaya konmuştur. Bu çerçevede hem akademik çalışmalar hem de uygulamalı alanlar için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Makyaj, sadece güzellik algısıyla değil; tarihsel, toplumsal ve kültürel bağlamlarla birlikte değerlendirilmelidir. Bu nedenle farklı dönemlerdeki kadın temsillerinin makyaj estetiğiyle ilişkilendirilerek analiz edilmesi, kültürel çalışmalar, kadın çalışmaları ve görsel sanatlar alanına katkı sağlayacaktır.

Makyajın tarihsel bağlamda değişen işlevlerini ve anlamlarını inceleyen disiplinlerarası çalışmalara ağırlık verilmesi önerilmektedir. Özellikle sosyoloji, kültürel çalışmalar ve görsel sanatlar alanında yapılacak bütüncül analizler, farklı dönemlerin estetik anlayışlarına ilişkin derinlikli kavrayışlar sunabilir.

Sinemada, televizyon dizilerinde ya da dijital mecralarda yer alan kadın karakterlerin makyaj uygulamaları, anlatının yapısal bir parçası olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle, makyajın karakter gelişimi, duygu aktarımı ve dramatik yapı üzerindeki etkisini inceleyen disiplinlerarası araştırmalar yapılabilir.

Geleneksel makyaj malzemeleri, teknikleri ve sembollerinin günümüz sahne sanatları, moda ve makyaj sanatıyla ilişkilendirilerek yeniden üretimi; kültürel mirasın korunması ve yaratıcı endüstrilere katkı açısından önemlidir. Bu bağlamda, geleneksel makyaj biçimlerinin arşivlenmesi ve çağdaş yorumlarla yeniden sahneye taşınması önerilmektedir.

Turkish Delight örneğinde olduğu gibi, dijital estetik dayatmalarının birey üzerindeki etkileri sosyal bilimlerin pek çok alanında ele alınmalıdır. Gençlerin Sosyal medya filtreleri, güzellik uygulamaları ve dijital temsillerin bireysel öz saygı, kimlik algısı ve kültürel aidiyet üzerindeki etkilerini inceleyen medya okuryazarlığı çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abidin, C. (2016). Visibility labour: Engaging with influencers' fashion brands and #OOTD advertorial campaigns on Instagram. *Media International Australia*, 161(1), 86–100
- Aktaş, Yüksel (2014). “Türk Sinemasında Makyaj”, *Türk Sinemasında Makyaj*, (ed.Burçak Evren), İstanbul, TÜRVAK Yayınları.
- Al Saif, F. (2016). Henna beyond skin arts: Literature review. *Journal of Pakistan Association of Dermatologists*, 26(2), 163–170.
- Ali, B., et al. (2018). Clay minerals for skin care: Historical and medical perspectives. *Applied Clay Science*, 153, 233–241.
- And, M. (1983). *Geleneksel Türk tiyatrosu: Kökenleri, gelişimi, estetik yapısı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Andrews, C. (2004). *Egyptian mummies*. Harvard University Press.
- Arıkan, Y. (2011). *Uygulamalı Makyaj Eğitimi. Pozitif Yayınları*.
- Arslan, S. (2005). *Cinema in Turkey: A New Critical History*. Oxford University Press.
- Banner, L. (1983). *American beauty: A social history through two centuries of the American idea of female beauty*. Knopf.
- Barnard, M. (2013). *Fashion Theory: An Introduction*. Routledge.
- Barthes, R. (1972). *Mythologies*. Hill and Wang.
- Bartky, S. L. (1990). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression*. Routledge.
- Birren, F. (1988). *Color Psychology and Color Therapy*. Citadel Press.
- Bordo, S. (1993). *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body*. University of California Press
- Burçak, B. (2018). Hygienic beauty: Discussing Ottoman-Muslim female beauty, health and hygiene in the Hamidian Era (1876–1909). *International Journal of Middle East Studies*, 50(2), 275–296.
- Burke, J. (2023). *How to be a Renaissance woman: The untold history of beauty and female creativity*. London, UK: Profile Books.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

- Carlson, M. (2004). *Performance: A Critical Introduction*. Routledge.
- Cash, T. F. (2004). Body image: Past, present, and future. *Body Image*, 1(1), 1–5.
- Classen, C. (2012). *The deepest sense: A cultural history of touch*. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- Corson, R. (2003). *Fashions in Makeup: From Ancient to Modern Times*. Peter Owen.
- Corson, R. (2019). *Stage Makeup* (11th ed.). New York, NY: Routledge.
- Çetinkaya Karakoyun, Ü. (2010). Osmanlı kültüründe kadın süs malzemelerinin edebiyata yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12(12), 89–126
- Çetinkaya, Ü. (2010). Osmanlı Dönemi Kadın Süs Malzemelerinin Divan Şiirine Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 61–89
- Debreceni, T. (2008). *Special Makeup Effects for Stage and Screen: Making and Applying Prosthetics*. Amsterdam: Elsevier / Focal Press.
- Debreceni, T. (2013). *Special makeup effects for stage and screen: Making and applying prosthetics*. Focal Press.
- Dolkay, Z. (1997). *Sahne sanatlarında makyajın tipik uygulama modelleri* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sahne Sanatları (Opera) Anasanat Dalı].
- Donorfio, L., & Chapman, B. (2024). Drag as performance, therapy, activism, and personal expression: What older drag artists teach us. *Innov Aging*, 8(Suppl 1), 230.
- Dorsay, A. (2012). *Sinemanın kadınları*. Remzi Kitabevi.
- Dönmez C. G. (2008). *Turkish cinema: Identity, distance and belonging*. Reaktion Books.
- Encyclopaedia Britannica. (t.y.). *Makeup (performing arts)*. Britannica. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/art/makeup-performing-arts>
- Entwistle, J. (2015). *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. Polity Press.
- Erdoğan, N. (2022). Yeşilçam sinemasında kadın imgesi: Türkan Şoray örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (45), 89–110.
- Etcoff, N. (2011). *Survival of the prettiest: The science of beauty*. Anchor Books.
- Euromonitor International. (2022). *Beauty and Personal Care in Turkey*. Euromonitor Report.

- Fromm, J., & Read, A. (2018). Marketing to Gen Z: The Rules for Reaching This Vast--and Very Different--Generation of Influencers. AMACOM.
- Gaines, J. (1990). Classical Hollywood narrative. Duke University Press.
- Geczy, A., & Karaminas, V. (2013). Fashion and orientalism: Dress, textiles and culture from the 17th to the 21st century. Bloomsbury.
- Geller, M. J. (2014). Health and hygiene in the ancient Near East. Brill.
- Glazebrook, A. (2009). Cosmetics and sôphrosunê: Ischomachos' wife in Xenophon's Oikonomikos. *Classical World*, 102(3), 233–248
- Gledhill, C. (1997). Stardom: Industry of Desire. Routledge.
- Groom, N. (1999). Thomas Chatterton and Romantic culture. New York, NY: St. Martin's Press.
- Gunaratne, N. M., Finnegan, D., & Wells, L. J. (2019). The influence of packaging design on consumer perception and purchase intent. *Journal of Sensory Studies*, 34(5), e12509. <https://doi.org/10.1111/joss.12509>.
- Harvey, E. (2015). Beauty and cosmetics in the Renaissance. London, UK: Bloomsbury Academic.
- Hassan, S. H., Teo, S. Z., Ramayah, T., & Al-Kumaim, N. H. (2021). The credibility of social media beauty gurus in young millennials' cosmetic product choice. *PLOS ONE*, 16(3), e0249286.
- Hurd Clarke, L., & Griffin, M. (2008). Visible and invisible ageing: Beauty work as a response to ageism. *Ageing & Society*, 28(5), 653–674.
- Jones, M. (2010). Skintight: An anatomy of cosmetic surgery. Berg.
- Kandiyoti, D. (1997). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. Metis Yayınları.
- Karaca, E. G., & Şar, S. (2016). Geçmişten Günümüze Kına. *Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 6(2), 30-37.
- Karakoyun, Ü. Ç. (2018). Osmanlı kültüründe kadın süs malzemelerinin edebiyata yansımaları. *Milli Folklor*, 30(117), 138–150.
- Koçu, R. E. (1969). Tarihte kadınlar saltanatı. Doğan Kardeş Yayınları.
- Konstan, D. (2014). *Beauty: The Fortune of an Ancient Greek Idea*. Oxford, UK: Oxford University Press.

- Leaver, T., Highfield, T., & Abidin, C. (2020). *Instagram: Visual Social Media Cultures*. Polity Press.
- Lewis, R. (2004). *Rethinking Orientalism: Women, Travel and the Ottoman Harem*. London: I.B. Tauris.
- Llewellyn-Jones, L. (2003). *Aphrodite's tortoise: The veiled woman of ancient Greece*. Classical Press.
- Manniche, L. (1999). *Sacred luxuries: Fragrance, aromatherapy, and cosmetics in ancient Egypt*. Cornell University Press.
- Marsh, R. (2014). Cosmetics and the history of consumer culture. *Fashion Theory*, 18(3), 347–368.
- Marwick, A. E. (2015). Instafame: Luxury selfies in the attention economy. *Public Culture*, 27(1 75), 137–160.
- Mintel. (2021). *Global Beauty Trends*. Mintel Group Ltd.
- Mulvey, L. (1975). Visual Pleasure and Narrative Cinema. *Screen*, 16(3), 6–18.
- Nash, R., Fieldman, G., Hussey, T., Lévêque, J. L., & Pineau, P. (2006). Cosmetics: They influence more than Caucasian female facial attractiveness. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(2), 493–504.
- Necipoğlu, G. (1991). *Architecture, ceremonial, and power: The Topkapi Palace in the fifteenth and sixteenth centuries*. MIT Press.
- Necipoğlu, G. (2005). *The age of Sinan: Architectural culture in the Ottoman Empire*. Reaktion Books.
- Negrin, L. (2008). *Appearance and Identity: Fashioning the Body in Postmodernity*. Palgrave Macmillan.
- Olson, K. (2008). *Dress and the Roman woman: Self-presentation and society*. Routledge.
- Olson, K. (2009). Cosmetics in Roman antiquity: Substance, remedy, poison. *Classical World*, 102(3), 291–310.
- Özen, Ö. (2023). *Sinema Televizyonda Makyajın Kullanımı ve Etkisi. Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 5(12), 87-102.
- Peirce, L. P. (1993). *The imperial harem: Women and sovereignty in the Ottoman Empire*. Oxford University Press.
- Peiss, K. (1998). *Hope in a jar: The making of America's beauty culture*. Metropolitan Books.

- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The Experience Economy*. Harvard Business Review Press.
- Podmore, J., & Silva, F. (2023). History of Natural Ingredients in Cosmetics. *Cosmetics*, 10(3), 71. <https://doi.org/10.3390/cosmetics10030071>
- Redford, D. B. (2001). *The ancient gods speak: A guide to Egyptian religion*. Oxford University Press.
- Rocamora, A. (2017). Mediatization and digital media in the fashion industry. In *Fashion media* (pp. 25–40). Bloomsbury.
- Rupp, L. J., & Taylor, V. (2003). *Drag Queens at the 801 Cabaret*. Chicago: University of Chicago Press.
- Schacht, S. P., & Underwood, L. (2004). The absolutely fabulous but flawlessly customary world of female impersonators. *Journal of Homosexuality*, cilt 46, sayılar 3-4, sayfalar 1-17. DOI: 10.1300/J082v46n03_01
- Schechner, R. (2013). *Performance studies: An introduction* (3rd ed.). Routledge.
- Sherrow, V. (2001). *For appearance's sake: The historical encyclopedia of good looks, beauty, and grooming*. Greenwood Press.
- Suner, A. (2006). *Hayalet Ev: Yeni Türk Sinemasında Aidiyet, Kimlik ve Bellek*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Tiggemann, M., & Zaccardo, M. (2018). "‘Strong is the new skinny’: A content analysis of #fitspiration images on Instagram". *Journal of Health Psychology*, 23(8), 1003–1011.
- Türk Dil Kurumu. (n.d.). *Makyaj* [Güncel Türkçe Sözlük]. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=makyaj>
- Uluçay, M. Ç. (2001). *Padişahların kadınları ve kızları* (3. baskı, 220 s.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Underwood, R. L. (2003). The communicative power of product packaging: Creating brand identity via lived and mediated experience. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 11(1), 62–76. <https://doi.org/10.1080/10696679.2003.11501933>
- Westmore, M. G. (1973). *The art of theatrical makeup for stage and screen*. New York, NY: McGraw-Hill.

- Wiid, R., Müllern, T., & Berndt, A. (2022). The face of nonbinary beauty communication on Instagram: A content analysis. *Journal of Current Issues & Research in Advertising*, 44(3), 356–372.
- Wolf, N. (1991). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. Harper Perennial.
- Yerasimos, S. (2001). *Sultanların aşkı: Kanuni ile Hürrem'in mektuplaşmaları*. YKY.
- Zengin, F. (2020). "Fotojenik Makyajdan Plastik Makyaja 2000'li Yıllar Öncesi Türk Sinemasında Makyaja Genel Bir Bakış"

İNTERNET KAYNAKLARI

- Görsel 1: <https://oggito.com/icerikler/antik-misir-hakkinda-bilmiyor-olabileceginiz-10-gercek/64557>
<https://slideplayer.com/slide/15452772/>
- Görsel 2: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=465159611544391&id=110529847007371&set=a.110615850332104>
- Görsel 3: <https://listelist.com/antik-yunan-kadinlar/>
- Görsel 4: <https://eksiseyler.com/antik-roma-dunyasinda-kadinlarin-guzellik-algisi-ve-makyaj-yontemleri>
- Görsel 5: <https://ivasanat.com/blog/ronesans-doneminde-kadin-sanatcilar/>
- Görsel 6: https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/osmanlida-makyaj-teknikleri,JfLTg4vwa0SJp7hW7KyXyg/hc049ji8vUOs_cDK6wvcCQ
<https://onedio.com/haber/osmanli-doneminde-yasayan-kadinlar-hangi-malzemelerle-nasil-makyaj-yaparlardi-960174>
- Görsel 7: <https://hthayat.haberturk.com/guzellik/makyaj/haber/1043599-donem-makyajlari-1960li-yillarda-makyaj>
<https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Unbekannt/740733/Linda-Darnell,-Amerikal%C4%B1-sinema-oyuncusu,-20.-y%C3%BCzy%C4%B1.html>
- Görsel 8: <https://www.giyimvemoda.com/blog/1960li-yillarda-moda-310>
- Görsel 9: trend makyaj <https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/son-donemin-trendi-makyaj>
<https://www.kariyeregitim.com.tr/blog/2025-moda-ve-guzellik-trendleri-sac-makyaj-ve-cilt-bakiminda-one-cikanlar>

- Görsel 10: <https://tr.pinterest.com/pin/168744317268372807/?>
- Görsel 11: https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrrem_Sultan
- Görsel 12: <https://www.posta.com.tr/galeri/turkan-sorayin-ikonik-makyaji-trend-oldu-unlulerin-turkish-delight-akimi-2837699>
- Görsel 13: https://www.algetir.com/blog/icerik/turkish-delight-makeup?srsltid=AfmBOood42bxAxc5vGED577I_Xc5y1RcGvveloqXSQOXa3UqGnsxhIUf
- Görsel 14: <https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6,2025>
- Görsel 15: <https://cz.pinterest.com/pin/290904457200507792/>
- Görsel 16: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20250224/sosyal-medyada-yukselen-trend-turkish-delight-makyaji-nedir-nasil-yapilir-1093940087.html>
- Görsel 17: <https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6,2025>
- Görsel 18: <https://www.ogaste.com/magazin/turkish-delight-akimina-uydu-50656>
- Görsel 19: <https://tr.pinterest.com/pin/55169164170551327/>
- Görsel 20: <https://tr.pinterest.com/pin/hrrem-sultan--1071716042551608045/>
- Görsel 21: <https://se.pinterest.com/pin/1041809326301203076/>
- Görsel 22: <https://www.herkesicinguzellik.com/makale/turkish-delight-makeup-trendi-yumusak-tonlarla-isilti-bir-gorunum-yarat>
- Görsel 23: <https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/hurrem-sultan/6,2025>
- Görsel 24: <https://www.pinterest.com/pin/578431145886656664/>
- Görsel 25: <https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/>
- Görsel 26: <https://en.wikipedia.org/wiki/Roxelana>
- Görsel 27: <https://meloknows.com/blog/turkish-delight-makeup-turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir>
- Görsel 28: <https://tr.pinterest.com/ideas/g%C3%B6z-makyaj-modelleri/937391335245/>
- Görsel 29: <https://tr.pinterest.com/pin/750904937856223045/,2025>
- Görsel 30: <https://www.pinterest.com/ideas/turkish-delight-makeup/898382912378/>
- Görsel 31: <https://in.pinterest.com/pin/hrrem-sultan--519180663313362627/>
- Görsel 32: <https://ru.pinterest.com/pin/549650329542365337/>
- Görsel 33: <https://www.urfanatik.com/turkan-soray-makyaji-nasil-yapilir>
- Görsel 34: https://www.youtube.com/supported_browsers?next_url=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DPA25G9H3EOY
- Görsel 35: <https://doi.org/10.1177/1329878X16665177>
- Görsel 36: <https://www.etimolojiturkce.com>

EKLER

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU FORMU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 15/09/2025
Tez Başlığı : Geleneksel Makyajdan Çağdaş Makyaj Sanatı Tekniklerine: Sahne Temsilleri Üzerinden Bir Analiz   (Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight Örneği)   Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 89 sayfalık kısmına ilişkin, 20/08/2025 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2'dir.   Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç   2- ☒ Kaynakça hariç   3- ☒ Alıntılar dâhil   4- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç   Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.   Gereğini saygılarımla arz ederim.
15.09.2025
Adı Soyadı: Nevcihan TERZİ   Öğrenci No: 22408900022   Anabilim Dalı: Sanat ve Tasarım   Programı: Sanat ve Tasarım   Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora
DANIŞMAN ONAYI   UYGUNDUR.   Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU

EK 2. ETİK KURUL MUAFİYET FORMU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA
Tarih: 15/09/2025
Tez Başlığı: Geleneksel Makyajdan Çağdaş Makyaj Sanatı Tekniklerine: Sahne Temsilleri Üzerinden Bir Analiz (Hürrem Sultan, Türkan Şoray ve Turkish Delight Örneği)
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam: 1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,   2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.   3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.   4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.
Tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
Gereğini saygılarımla arz ederim.
15.09.2025
Adı Soyadı: Nevcihan TERZİ   Öğrenci No: 22408900022   Anabilim Dalı: Sanat ve Tasarım   Programı: Sanat ve Tasarım   Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora
<u>DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI</u>
_____ Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
Detaylı Bilgi: https://www.ardahan.edu.tr

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nevcihan TERZİ

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi AÖF/Kamu Yönetimi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sanat ve Tasarım Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : 4.ULUSLARARASI İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
KONGRESİ-DUBAİ
14-16 Nisan 2023
I.ARDAHAN GÜZELLİK BAKIM VE KOZMETİK
ÇALIŞTAYI-ARDAHAN
20-21 MAYIS 2024

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Gazi Üniversitesi Öğr.Gör
Ardahan Üniversitesi Öğr.Gör

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih

Jüri Tarihi : 15.09.2025